List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepajuki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (388) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 387. **Chicago, Ill., 9. februarja (February) 1915.** **Leto (Vol.) X.**

Blagoslovljena bodi nezadovoljnost!

ZADOVOLJNI DELAVCI.

Kakor se vsi ljudje večalimanj med seboj razlikujejo, tako tudi delavci. Razlike med njimi so vsakovrstne.

Ena je ta, da so nekateri zadovolini, drugi pa nezadovoljni. V popolno zadovoljnost pač ne verujemo niti pri tistih, ki žive navidezno kakor prave ovčice. Brepogojne zadovoljnosti sploh ni na svetu, in zlasti delavec ne uživa takega življenja, da ga ne bi včasi prijelo.

Ali neka relativna zadovoljnost je med delavci še zelo razširjena in ovira gibanje vsega razreda. To je zadovoljnost kratkovidnih in duševno majhnih ljudi, ki mislijo, da je najvišja krepost človeka, če se zna vživeti in prilagoditi razmeram, kakršne so. Taki ljudje celo mislijo, da so nekaj boljšega in zahtevajo od drugih, da bi jih priznali za nekakšna višja bitja.

Njih nazori so popolnoma napačni. Svojega razvoja in napredka nima svet in človeška družba zahvaliti zadovoljnežem, temveč le nemirnim duhovom, ki so se vedno trudili, da bi premagali razmere svojega časa.

To je popolnoma naravno. Ako bi bila zadovoljnost taka čednost, kakor jo nekateri hvalijo, tedaj bi morala biti reakcija najvišji ideal, in če bi se bili ljudje v sivih davninah ravnali po zakonu zadovoljnosti, bi še danes ves zemeljski svet tičal v črnem divjaštvu.

Vse, kar ima človek, si je moral pridobiti. Tega, kar smatra dandanes za potrebščine svojega življenja, ni našel nikjer v prirodi gotovega. Zadovoljen človek ne bi smel želeti in zahtevati tega, česar niso nebesa sama dala; ostati bi bil moral nag, brez pristrešja, brez orodja, uživati bi moral koreninice in surovo meso, in nikdar ne bi bil smel hrepeneti po znanju.

Nikdar ne bi iz njega moglo postati kulturno, civilizirano bitje, ki se danes smatra za gospodarja prirode.

Ostati bi bil moral divjak.

NEZADOVOLJNA PRIRODA.

Vse, kar je človeštvo v stotisočletjih storilo iz sebe, ima zahvaliti svoji večni nezadovoljnosti. In tega, kar je doseglo, ni malo. Zakaj človek ni prišel kot popolno, Bogu podobno bitje na svet in ni našel na zemlji nobenih pogojev za gotovo kulturno življenje. Paradiž je le njegovo hrepenenje preneslo v preteklost, na začetek vseh stvari.

Na miljone let je že bilo na zemlji življenje, ne da bi bilo človeka v njem. Prišel je šele kot zadnji doslej znani sad življenskega razvoja, ki se je po našem dosedanjem znanju pričel nekje v globočinah pramorja in v neštetih poizkusih ustvarjal bitje za bitjem. v vodi, na suhem in v zraku, dokler ni eno izmed njih dobilo organov, ki so mu omogočili hojo na dveh nogah, razumno misel in delo.

Že ta razvoj bi lahko smatrali za rezultat v prirodi sami počivajoče in venomer delujoče nezadovoljnosti. Zakaj se ni priroda zadovoljila, ko je bila v gigantični revoluciji ustvarjena zemlja? Zakaj ne z algo ali s prvo enocelično živalico?

Na tisoče poizkusov prirode navidezno z velikanskim uspehom je propadlo; ostali so poizkusi, in komaj da so znanosti zapustili nekoliko sledov. Živali, s katerimi se ne da po velikosti primerjati niti največja izmed danes živečih, so poginile, da so napravile prostora novim, popolnejšim.

Brez miru in počitka je priroda ustvarjala in uničevala, kakor da ne more biti nikdar zadovoljna s svojim stvarstvom; in rezultat tega stvarjanja in uničevanja je njen napredek.

Tako je dobila zemlja svoje sedanje lice in življenje svoj sedanji značaj. Tako je nastal tudi človek.

Večinoma nezadovoljnosti prirode imamo zahvaliti, da smo kot ljudje na svetu.

NEZADOVOLJNO ČLOVEŠTVO.

Nezadovoljnost prirode je veepljena tudi človeku. Otrokov jok je njeno prvo znamenje. Ubogo malo bitje nima besed, da bi potožilo, pa izraža s stokanjem in ihtenjem, da mu nekaj ni prav.

Tudi odraslemu človeku vedno kaj ni bilo prav. Če ga je zeblo, mu mraz ni bil všeč, in kadar je solnce preveč pripekalo, mu ni ugajala vročina. Z lakoto ni bil zadovoljen, nevarnost ga ni razveseljevala.

Nezadovoljnost ga je navajala, da je izkušal svoje moči in jih rabil za zboljšanje svojega položaja.

Težko se nam je danes zamisliti v življenje prvih ljudi, ki niso imeli niti tega, kar smatra sedaj najsiromašnejši za neizogibno. Ali če se potrudimo, da si predstavimo položaj človeka, ki ni poznal ne obleke ne koče, ne orodja ne ognja, tedaj nam je lahko razumljivo, da njegova zadovoljnost ni mogla biti velika.

Dobro je, da je bilo tako; njegova nezadovoljnost mu je potisnila prvi kamen v roke in ga je naučila prirejati iz njega orodje, da mu je služilo za raznovrstne, vedno številnejše potrebe.

Nikdar ni človekova nezadovoljnost popolnoma zaspala. Vsak uspeh ga je sicer navdal z zadovoljnostjo, in to je bilo potrebno, ker bi bilo drugače njegovo življenje kratkomalo neznosno. Ali vsakemu uspehu je sledilo spoznanje, da še ni dovolj dosegel. Uspehi so bili potrebni, da ni obupal; oni pa so bili tudi nauk, da si lahko pribori še vedno kaj boljšega, če se ne vda topi zadovoljnosti.

Tako je v vedno gibčni nezadovoljnosti človek vrstil poizkus za poizkusom, napredoval rod za rodom, gradil vsak dan na pridobitvah prejšnjih dni, tako se je razvila pod priganjanjem nezadovoljnosti vsa naša civilizacija in kultura.

Tako smo postali, kar smo in pridobili, kar imamo sedaj.

SMRTNI GREH ZADOVOLJNOSTI.

Doslej je šlo tako. Zakaj poslej ne več?

Kakor gobe v jeseni se množe preroki zadovoljnosti, in nikjer ne naleti človek tako pogostoma nanje kakor med delavstvom. Rockefellerju, Morganu, Schwabu ne hodijo pridigat zadovoljnosti, dasi bi imeli ti in enaki gospodje s svojim damami več povoda zanjo. Ali Rockefeller ni zadovoljen, Krupp ne, Rothschild ne in nobeden izmed te gospode. Na stare miljone in miljarde hočejo kupičiti nove; nobenemu ne pride na misel, da bi šel v penzijo in dal Mamonovi službi slovo.

Oni ne morejo. Nezadovoljnost jim je v krvi.

Zakaj naj bi bili delavci bolj zadovoljni?

Po svojem položaju nimajo razloga za to, ne v Ameriki ne v Evropi in nikjer na zemlji ne.

Ali v zgodovini človeštva ne gre le za položaj delavstva. Nezadovoljnost delavskega razreda je potrebna še iz globokejših vzrokov in zaradi višjih ciljev. Bodoči razvoj človeškega plemena je odvisen od nje.

Prišel je čas, ko je dobilo delavstvo za vso prihodnost vlogo, kakršna mu ni bila še nikdar dodeljena. Delavstvo je prišlo na vrsto, da ustvarja novo zgodovino.

Vihar gre po svetu in maja vse stebre družbe. Svetovna organizacija kapitalizma, mogočnejša od vseh velikih ustanov preteklosti, mogočnejša od Aleksandrove države in vlade Karla V. hiti k vrhuncu svoje moči, tja, kjer je mora biti konec.

Nihče drugi ne more dati svetu nove, boljše oblike, kakor delavski razred, ki čuti v sedanji družabni organizaciji vse strašno breme gospodarske sužnosti in z njo spojene politične in kulturne nesvobode.

Delavska nezadovoljnost je gonilna sila, ki pripravlja nov svet. Kdor zdaj pridiga delavstvu zadovoljnost, greši zoper boljšo bodočnost vsega človeštva.

LAKOTA.

Nemčija razglaša blokado Anglije. S svojimi podmorskimi čolni hoče napraviti železen krog okoli Velike Britanije in preprečiti vsaki ladji, sovražni ali pa nevtralni, dohod do kakšne angleške ali francoske luke. Vsaka barka, ki jo uzro oči njenih mornarjev, bo neusmiljeno potopljena. Za mornarje in eventualno potnike na taki ladji se ne bo nihče brigal.

Anglija razglaša, da smatra vsak živež, ki se vozi za Nemčijo, Avstrijo ali Turčijo, za kontrabant; kjer ji pride v roke, ga bo konfiscirala.

Ko je brzojav razglasil nemško grožnjo, se je vsega sveta lotila silna razburjenost. Časopisi so napolnili predala s članki, uvaževanji, intervjuji. Ministrstva so imela nagloma sklicane izredne seje.

Dekret nemške vlade je nekaj popolnoma novega v zgodovini.

Vojna je. Vojaška poveljstva trdijo, da se tiče le armade, regularne oborožene sile, in da ni civilnemu prebivalstvu nič mar. Ako se vmeša civilist na kakršenkoli način v vojskovanje, imajo pravico, da ga brez ceremonij ustrele. Neštete ljudi so res tako postreljali.

Anglija brani Nemčiji dovoz živil; Nemčija hoče ločiti Anglijo od vsega sveta. Država hoče izstradati državo.

Je li to res le "vojaška vojna"?

Narodi so pahnjeni v krvavi ples z vsem, kar je živega. Vojnim namenom ne služi le orožje, ki seka, bode in poka, ampak vsa sredstva uničevanja in smrti, ne le na bojiščih, v zakopih in trdnjavah, na morju, ampak povsod, kjer je kaj ljudstva.

Država hoče izstradati državo. Lakota je grožnja, s katero hoče sovražnik premagati sovražnika.

To je hujše kakor šrapneli in granate.

Resnično — vojna se še ni prav pričela. To, kar se je doslej godilo, je le predigra; svoj visoki praznik bo imel Moloh šele tedaj, kadar nastopi lakota z vsemi svojimi grozami — ne tista lakota o kateri govorimo, če nima človek štiriindvajset ur kaj jesti, ampak tista prava lakota, ki zavlada, kadar se cela prebivalstva zaman in zaman ozirajo, kje bi bila še kakšna skorjica, ko se premaga zadnji gnus in bi miš bila delikatesa, ko nimajo matere mleka za dojenčke, ko blazne ljudje trumoma, ko pokriva sama koža okostnjake in mine dobrodelnost na zemlji in v nebesih.

Z lakoto so včasi premagovali posamezne trdnjave. Če niso mogli razstreliti zidov, z orožjem ustrahovati posadke, razdejati umetnih zaprek, so gledali, da izstradajo ljudi.

Tako hoče zdaj država oblegati državo, narod izstradati narod.

Jekleno srce bo moral imeti, kdor bo hotel, da ga ne umori groza ob strahotah, ki se bližajo.

Pozdravljen pošten boj!

Ker mislijo gospodje pri "Ave Maria," da bodo z novo sliko na platnicah svojega lista uspešneje ubijali socializem, jim v vsej pohlevnosti naznanjamo, da sprejmemo z veseljem novi boj, ki nam ga napovedujejo, če bodo le res ostali v boju in ne bodo pometali pušk v koruzo.

Da je boj namenjen nam, so jasno povedali na svoji sliki, na kateri so dali naknadno natisniti ime Proletarca. Torej — hip, hip, hura!

Mi smo vedno prijatelji boja, ker je to najboljše sredstvo za razjasnjevanje nazorov. In mi si pravzaprav ne želimo veliko več med delavstvom kakor jasnosti. Kajti kadar bo delavstvo razumelo svoj položaj in njega vzroke ter spoznalo pota, ki drže v boljše življenje, jih bo tudi nedvomno nastopilo.

Mi trdimo, da je za delavstvo le v socializmu rešitev. Še dalje gremo, ter pravimo, da se bo mogla človeška družba sploh šele na podlagi socializma uspešneje razvijati kakor doslej.

Gospodje frančiškani pa smatrajo socializem za pošast in ga slikajo za hudiča. Mi imamo trdo kožo, pa nismo tako hitro užaljeni, da bi se razburjali zaradi satanove podobe. Oni nas lahko slikajo, kakor se jim poljubi, zato vendar ostanemo taki, kakršni smo.

Toda če hoče "Ave Marija" z nami voditi boj zaradi socializma, bi ji svetovali, da si najprej poišče pravo stališče in da se pouči o predmetu, katerega hoče kritizirati.

Verjamemo, da je najpriprostejše in najkomodnejše opisati socializem tako, kakor si ga je človek sam zložil v glavi, potem ga pa napadati in udrihati po njem. Ali Ave Marijo imajo vendar pobožni, sveti možje v rokah, in od njih imamo že pravico zahtevati poštenja. To se pravi: Napadati smejo socializem, kolikor jim njihove moči dopuščajo. Ali napadati ga morajo takega kakršen je, ne pa kakor ga karikirajo.

Tega blagoslovljeni gospodje doslej še niso razumeli. Kajti od vsega začetka so napravili temeljno in temeljito napako: Oni napadajo in pobijajo socializem z verskega stališča.

Socializem ni nova vera ali nova verska sekta. Socializem je gospodarsko političen nauk. Socializem nima opravka z nebeškimi uredbami temveč z zemeljskim življenjem. To je najmanje, kar smemo zahtevati znanja od ljudi, ki se spuščajo v boj s tako veliko rečjo, kakor je socializem.

Ali zdi se nam, da ne bomo s svojo opravičeno zahtevo veliko dosegli, ker poznamo svoje cenjene nasprotnike. Maziljeni gospodje si namreč že dolgo domišljajo, da obsega njih oblast ves svet in vse življenje. Četudi ima vera svoj poseben delokrog, hočejo njeni zastopniki vendar povsod ukazovati in so si v ta namen zlasti s pomočjo jezuitov napravili razne sofistične teorije.

V srednjem veku si je rimokatoliška cerkev pridobila veliko posvetno moč in jo je prav radikalno izrabljala. Rimski škofi, ki so se po zvijačnosti napravili za papeže, za glavarje vsega krščanstva, so postali tudi posvetni vladarji in so se, zatajivši vso krščansko pohlevnost, postavili nad vse države, nad kralje in cesarje.

Strah pred cerkvenimi kaznimi, pred prokletstvom in izobčenjem so znali tako spretno izrabljati, da so si pridobili moč, kakršne ni imel noben cesar in noben Aleksander pred njimi. Mogočen nemški cesar je moral romati čez Alpe in stati v sami srajci kot spokornik pred cerkvenimi vrati, da si je on in njegov narod pridobil papeževo odpuščanje.

Gospodarski razvoj pa sledi svojim posebnim zakonom. Razvojni zakon sploh je bil na svetu davno preden je človek vobče poznal kakšno vero, in kakor so se po gospodarskih zakonih izpreminjale vse razmere, tako so se izpreminjale tudi vere.

Vera sama ob sebi ni nič primarnege, nič kar bi bilo obstojalo od začetka sveta, ampak je tudi le eden izmed neštetih plodov razvoja.

Kar pa postane razvoju ovira, to spravi s poti, da more iti dalje. V absolutni moči cerkve je našlo gospodarstvo veliko zapreko, in zato jo je skrušilo. Hus, Luther, Kalvin niso storili cerkvi toliko škode kolikor nujnost gospodarskih sil.

Ekonomični razvoj je naposled splodil kapitalizem. Po svoji vsebini in po svojih oblikah se kapitalizem nikakor ne vjema s krščanstvom.

Jezusov nauk je bil blag, kapitalizem je okruten.

Kristus je vstajal proti mogotcem, kapitalizem ustvarja največje mogotce.

Nazarenec je iskal pravičnost; kapitalizem razglaša pravico sile.

Marijin sin je učil ljubezen; kapitalizem seje najhujše sovraštvo.

Kljub temu je cerkev sprijaznjena s kapitalizmom, ter ščiti in brani njegove interese.

To je vzrok, zakaj prihaja socializem v konflikt s cerkvijo in z njenimi zastopniki.

Točka socialističnega programa, da je vera privatna reč, je popolnoma resnična. Socialistična stranka se ne spotika, če veruje njen član v posmrtno življenje, v potovanje duš od planeta do planeta, v Jupitra, Jehovo, Alaha, krščanskega Boga, v panteizem ali v svetovno dušo.

Toda če se vera zlorablja, da se z njeno pomočjo odvračajo delavci od spoznanja resnice na polju, na katerem nima vera opravka, tedaj se zloraba vere ne more priznati za privatno stvar.

To naj si zapomni Ave Marija. Potem bo poštena polemika mogoča. In če ji gre za resnico, mora pozdravljati tako polemiko. Če pa noče, naj pa ne joka zaradi načina boja.

EPPUR SI MUOVE!

Včeraj: 8. februarja, je bil pravzaprav spominski dan. Tega dne leta 1642. je izdihnil Galileo Galilei, slaven italijanski fizik in astronom.

Dve veliki znanstveni pridobitvi sta združeni z Galilejevim imenom. Iznašel je daljnogled, ki je odprl astronomiji nešteta nova pota in omogočil opazovanja v vsemirju, o katerih se ni moglo dotlej človeku niti sanjati.

In ustanovil je nauk, da se zemlja suče okrog svoje osi.

Ta doba leži komaj tri stoletja za nami. A kako se je v tem razmeroma kratkem času izpremenil svet!

Kopernik je učil, da se suče zemlja okrog solnca in ne narobe. Zato ga je zadelo strašno mučeništvo.

Ko je Galileo Galilei branil Kopernikov nauk, je sveta mati katoliška cerkev tudi njemu izkazala svojo ljubeznivost. Njena inkvizicija ga je vrgla v ječo in mučila ter naposled s svojo torturo prisilila, da je preklical svoj nauk.

Predaja pripoveduje, da je zapuščajoč sodno dvorano vzkliknil: Eppur si muve! — Vendar se giblje . . .

Danes ni nobenega vsaj za silo izobraženega človeka, ki ne bi vedel, da je solnce središče našega sistema, okrog katerega se sučejo planeti, da se suče zemlja sama okrog svoje osi in da se luna suče okrog naše zemlje.

Toda pozabljeno ni in ne more biti, da je cerkev uničila in sežgala ljudi samo zaradi tega, ker so učili resnico, o kateri danes nihče ne dvomi in ki jo mora sedaj sama priznavati.

Kje je njena nezmotljivost? Kopernik, Galileo Galilei, Giordano Bruno so mučeniki resnice, cerkev pa jih je preganjala, mučila, zapirala, morila, da bi obranila neresnico.

Kljub temu pa se še vedno upira vsakemu novemu nauku in se dela, kakor da je vsa resnica v njeni posesti. Dasi se je morala v vseh bojih za znanost umikati, ker se veda nikdar ne zadovoljuje s trditvami in hipotezami, ampak vedno išče dokaze, vpričo katerih omahne naposled vsaka pravljica iz svetega pisma, se cerkev vendar še ni naučila, da so v vesoljnosti in v življenju reči, katerih se ne sme dotikati, če se noče prejalislej blamirati.

Cerkev je trdila, da je bil svet ustvarjen 4000 let pred Kristusovim rojstvom. Danes mora priznati, da to ni res. Pravila je, da je zemlja edini svet in da je vse ustvarjeno za človeka. Danes vemo, da zvezde niso nebeške lučke, ampak svetovi, deloma neprimerno večji od našega.

V neštetih vprašanjih je zmota cerkve dokazana. Ali ona se še vedno vmešava v reči, katerih se v svojem lastnem interesu najbolje ne bi dotikala.

Bila je preoblastna in še je preoblastna. To bo njen pogin.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

Nič ni ugajalo Vilarju, kar je videl in slišal. Kot dijak je z vnemo čital zgodovino francoske revolucije, spisano po zgodovinarju, ki je opravičeval vse grozovite morije, ki so se vršile za svobodo, bratstvo in enakopravnost ,ter pisal, da so te dobrote vredne največjih krvnih žrtev. Takrat se je navzel radikalnega mišljenja, ki je prišlo nekoliko v nasprotje z njegovim dobrim srcem. Vklenjeni Bošnjaki so ga spominjali, kako ga je za prvih dijaških let, še pred 1866. letom, marsikatero noč prebudilo rožljanje verig iz spanja; stanoval je tedaj v Ljubljanski Blatni ulici, po kateri so gonili s kolodvora v železje vkovane Italijane na Grad. Vsaj toliko jih je bilo sram, da jih niso tirali podnevi. V Bosni jih ni sram, kazati te verige pri belem dnevu. Pri takšnih mislih se mu je zbudila revolucija v duši.

Vrnivši se v središče mesta, jen Hren popozoril prijatelja na vojaško postajno poslopje, stoječe na lepem kraju ob veliki cesti. Za njim se je razprostiral vrt z gredicami bujnih cvetic in z nasadi mladih, jedva nekaj pedi visokih drevesc.

"Glej, ono poslopje, ki stoji v ozadju vrta s krilcem, je kazinska last," je razlagal Hren. "Tam imajo častniki najetega restavraterja, tja hodijo na hrano. Skoncema je prizidano kegljišče — vse nobel. Ali slišiš, kako keglajo? Ti srečni ljudje imajo prekrasno življenje. Nam ubogim uradnikom se po dovršenih službenih urah ne ljubi metati krogle."

"Vinko, le nikar se mi neprekrehni v službi!"

"Moram. Je žena, so otroci."

"To vse so si nemara brezplačno prilastili po pravilih okupacije — a!" je vprašal Vilar, zroč po vrtu.

"I kaj pa? No — pst, pst!"

"Na tem ozemlju bo stal lahko lep park. Sedaj je še vse v povojih. Harmoničnega zasnutka pogrešam. Vojak pač ni vrtnar."

Naposled je Hren poučil prijatelja, da se mora predstaviti generalu v njegovi pisarni; tako se spodobi in je običajno v Bosni, z drugo gospodo se pa še tisti večer lahko seznani v kazinski restavraciji, kjer je vsak uradnik dobrodošel. "V kazini boš vse videl, tudi naše najlepše dame se zbero včasi tam. Veš, France, vsega je pri nas dosti, le žensk imajo premalo. Z domačinkami ni nič; kolikor je avstrijskih, so vse obletovane in zalezavane in nobena ne ostane brez dveh ,treh tajnih ali javnih častilcev. Izvzeta je samo moja Minka, poštena Kranjica Pa kam naj gre Minkec, ko ima tri otroke in četrti je na potu." Vilar se je nasmehnil ob tolikem blagoslovu in čestital.

Pred Agularjem sta se poslovila. Inženir je moral obljubiti, da kmalu poseti prijatelja na domu.

Ko se je zmračilo, se je napravil v kazinsko restavracijo. V veži je šepetaje vprašal vojake-natakarje, je li tudi general v gostilni, kar so mu potrdili. Stopil je v prostorno dvorano, kjer je sedelo v dimu bosenskega duhana mnogo gospode. Vzravnal se je in ozrl, kje visi cesarjeva podoba. Proti njej se je napotil, pod njo mora sedeti general. Slok, postaren možak častitljive vnanjosti se je napol pridvignil ter mu vljudno podal roko. Vilar mu je moral ponoviti svoje ime, ker prvikrat ga je bil general preslišal. Na vprašanje, ali je bil že kdaj v Bosni, je pritrdil, na kar je rekel general: "Me veseli." Poleg najvišjega vojaškega dostojanstvenika je sedela najvišja civilna osebnost tuzlanskega okraja, okrajni načelnik pl. Plester, srednjeleten mož temne polti, kljukastega nosu in za spoznanje nabrekle dolenje ustnice. Ta se je pred Vilarjem gibčno dvignil, uprl vanj temnožareče oči, ga zgrabil z obema rokama za desnico, rekoč, da ga zelo veseli, ker vidi gospoda inženirja, s katerim bo imel včasi neposredno opravka v konaku in ki bo v pragozdih Konj-planine z vnemo delal za deželne finance. "Žal mi je, da skraja ne bo posebnih inženirskih poslov, zato so vam naložili del administracije, da vam ne postane dolgočasno. Ne strašite se, pri nas tudi administracija ni suhoparno številčno špijonstvo. Delavci vam napravijo dosti sitnosti in opravka."

"Za mladega gospoda je dandanes spoznanje poslovanja s številkami zelo potrebno in poučno. Ves naš družabni red sloni na številkah," je rekel general svojemu sosedu na drugi strani, brkastemu polkovniku. Vilar se je predstavil vsem štabnim častnikom; vsak mu je rekel: "Me veseli." Pri tej mizi veljakov je sedelo tudi nekaj starejših stotnikov in uradnikov, med njimi Hvalibogovski, ki je vstal, šel Vilarju naproti ter kliknil: "Glejte, gospod inženir, kako kmalu ste prišli za menoj! Prav je tako!" "Me veseli," je suho odgovoril Vilar in šel dalje. Še prijazneje ga je pozdravila družba mlajših ljudi, v kateri so štele dame jedva petino. Klanjajoč se od mize do mize, gledajoč v razgrete obraze in segajoč v zapotene roke, je izrekel več ko štiridesetkrat svoje ime in prav toliko tujih imen je šlo skozi njegova ušesa.

Pri poslednji mizi je skočil k njemu visok in suh mož bledega obraza in ogrizenih brkov, ki je z mehkim, prijetnim basom viknil: "Dobro došel, Vilar, stari bojni tovariš- Nama se ni treba predstavljati. Ali se še kaj spominjaš nadporočnika Bajića? Evo me v civilni haljini! Ej-ej-ej! Kmalu bodo tri leta ... Zdaj sem okrajni komisar tukaj v Tuzli."

Zdaj je bila vrsta na Vilarju in prav tako prisrčno se je vedel. "Bog te živi, prijatelj Bajić! Čital sem v vojaškem naredbenem listu, da si popustil aktivno službo. Me zelo veseli, da te najdem tukaj." In iskrenost je zvenela iz teh besed.

"Čestitam ti na prijetni službi."

"Prijetni? Že zdaj se norčujejo iz mene, da bom številčni špijon, čisložer, pikoder —"

"E, kaj to! Predvčeraj smo dobili v konaku glas, da prideš sem. In tvoje dokumente ima že oni kid, ki ti je pravkar tako hinavski stisnil roko." Bajić je z glavo namignil tja, kjer so na prvi točki načelovali veljaki. Z živahno kretnjo je primaknil stol. "Kar pri naši mizi ostani, ker obral si že vso dvorano! A dragi moj, do zdaj poznaš samo polovico mojega bitja, evo je druge polovice — moja soproga Ljubica." In Vilar se je zazrl v krepko in svežo junonsko postavo, ki mu je izza mize iztegnila roko v pozdrav; pogrelo ga je ob toliki lepoti, zavzel se je in ostrmel kakor v časih žive vere praviverni romar, če je po dolgi poti zagledal v romarski cerkvi kolikor mogoče idealiziran Madonin obraz.

"Gospod inženir, moj mož mi je že večkrat pravil, kako sta 78. leta v tem okraju služila skupaj. Želim, da bi bili zadovoljni in srečni pri nas," je rekla gospa Ljubica z odkritim smehljajem in glasom, ki se je zdel Vilarju tenak, nežen in kakor bi bil zastrt z oblačkom trpeče misli.

"Kaj ti nimaš nič pritiklin s seboj, se še nisi oženil?"

"Ne še," je odgovoril Vilar in po deško zardel.

"Prav imaš." In prijatelja sta sedla.

"Pa kod se potika naša Katica?" je čez hip razburljivo vprašal Bajić. "Pride kavalir k mizi in nje ni, da bi ju seznanil."

Lepe oči Ljubice so blisnili po dvorani ter obstale pod cesarjevo podobo, kjer sta si drugovala prvaka, oba v veličastni pozi, z rokami, oprtimi v bok. "Pri Korkirićevih sedi na levi strani."

"A—a! In oblega jo pol bataljona častnikov."

"Častniki dvorijo Korkirićevi Kaliopi in ne naši Katici," je hladno pojasnila gospa in Vilar se je spomnil, da si je pri predstavljanju zapomnil samo ime mestnega notarja Odiseja Korkirića, ki mu je predstavil dve gospici, ki sta s svojo izredno lepoto zbudili njegovo pozornost.

"Katica naj ostane pri naši mizi; čemu dela izlete po dvorani." Bajić je vstal ter začel z roko in glavo migati k mizi na levi strani.

Gledajoč v podani mu jedilni list, je Vilar slišal, kako se je Bajić z osornim glasom obregnil k svoji soprogi. "Že zopet sedi pri poročniku Miku. Posvari jo vendar, Ljubica, naj opusti tisti nehvaležni flirt s človekom, ki je nikdar ne more na pošten način dvigniti k sebi."

"Mik lahko prestopi v civilno službo, kakor si ti," je tiho pristavila gospa.

Bajić mahnivši z roko pa še tiše: "Ženska pamet, larifari! Njegovi dolgovi pojdejo vedno za njim. Njej je potreba poštenega uradnika, ki stoji na trdnih nogah. Ti si njena sestra, ti ji moraš to povedati."

"Ti bi jo rad že spravil iz hiše, dasi gre šele v 18. leto. Zaradi mene naj gre k roditeljem, ako ti je odveč tukaj."

Vilar je strmel v jedilni list in čakal, da končata zakonska svoj prepirček. Čutil je, da obrača gospa, govoreč o sestri, svoj pogled vanj.

"No glejte, naposled priskaklja izgubljena ovčica v svoj hlev," se je razveselil komisar, ko se je prizibala kakor na vzmeteh k mizi deklica, kateri je Vilar že poprej globlje pogledal v oči. "Predstavljam ti svojo svakinjo Katico pl. Čoban."

"O, z gospodom sva si že pri Korkirićevih segla v roke. Pa še enkrat: Zdravstvujte!" V Vilarju je zasvirala radost, ko je stal pred deklico, kateri je toplo življenje plamtelo v žarečem obrazu in živa igravost v vsem životu.

"Baš smo govorili o vas, gospod inženir."

"O—o—! Nadejam se, da same lepe reči."

"To se ve. Veste, mi smo vso zimo delali načrte za poletne izlete. Nekaj načrtov je že padlo v vodo, ker je vso spomlad deževalo, druge bomo še izvršili."

"Kaj je v Bosni deževalo?" je vprašal inženir z važnostjo salonskih pogovorov. "Na Kranjskem smo imeli pa tako krasno vreme."

"O, na Kranjskem je tako krasno! Sicer sem čitala samo o Postojnski jami in tudi nameravali smo iti tja," je odgovorila deklica ter dvignila pahljačo, kakor bi mu hotela pobožati lice.

"V kranjskih jamah je prijetno, tam je vsaj toplo in včasi razsvetijo, a na površini je mraz, in tema nam noče izginiti," je rekel Vilar in sentimentalno je povesil glavo.

Katici se je takšno govorenje zdelo čudno.— Nagnila se je k svaku ter ga tiho vprašala, je li inženir še samec.

"Ni spodobno šušljati, kadar so drugi ljudje navzoči," jo je poučila sestra.

"Saj ne šušljam. Hotela sem zvedeti, ali je gospod inženir oženjen, in zdaj vem, da ni in kako ga moram obdelavati. To je važno za nas deklice."

"Ti si živa razposajenost."

"Kaj pa naj bom! Ali naj povesim glavo ter premišljujem o jamah, mrazu in temi. Slišite, gospod inženir — udarila ga je s pahljačo po roki— nocoj smo se zmenili, da pojdemo na Konj-planino na lov na divje prašiče. Pri tej priliki vas posetimo in vi nam pomorete sami in s svojimi delavci."

"Jaz bi najrajši, da gre cenjena družba kar precej z menoj v tiste samote."

"Zdaj še ne, zdaj vas še ne smemo motiti pri vašem poslu. Vi se morate prej udomačiti v svojem novem zavičaju. Seznaniti se morate s krajem —"

"In z divjimi prašiči —"

"Tudi."

"Izkušal bom, da hitro pregledam svoje posle in do bilke spoznam Konj-planino, Verjemite mi, da bom kmalu vedel že za vsak brlog in kotiček, kjer se skriva zverjad; vse njih šege in navade hočem proučiti: po katerih predelih se najraje šetajo, na katerih tratinah se shajajo. O, zanesite se name, gospica!"

V živo sta se smejala, obrnjena drug k drugemu, in Katica je sklenila roki ter jih v zanosu veselih čuvstev krčevito stiskala ob koleni. Ko pa je Bajić pripomnil, da je biftek na mizi, se je Vilar okrenil od deklice ter si predstrl prtič čez telovnik.

"Kar se tiče kuhinje, ne boste zadovoljni pri nas; bosenska živina je medla in suha in po tem je tudi meso," je prijazno poučila gospa Ljubica.

Bajić nato: "Mari bo prijatelju za bosensko govedo, ko si pa ob Konj-planini lahko nastrelja divjačine, kolikor hoče!"

"Mi vam nastreljamo divjih prašičev za vso zimo," je zagostolela Katica.

"Ti pojdeš za zverino, ovčica preprosta!"

"Zakaj pa ne, Saša? Streljati umem in jahati tudi. Ti vedno praviš, da sem ovčica, pa nisem tako brezsilna in slabotna, kakor misliš. V fizičnih naporih se lahko kosam z marsikaterim moškim."

"Katica je res utrjena. Poročnik Mik pravi, da je najboljša jahalka," je potrdila gospa Ljubica, sanjavo zroč proti cesarjevi podobi.

"Kar Mik mlati, to mi je prazna slama," je rekel komisar.

"Boš videl, da se na prihodnjem izletu še s teboj poizkusim. Kaj je lepšega nego bežati ob lepem vremenu med bogatimi lesovi, kjer na vsak korak dobiš gradiva za drugo besedo."

"To je pa res lepo. Ali kar tako na mah ne smeš okupirati gospodja Vilarja. Pusti, da se oddahne in se vživi v nove razmere," je govoril Bajić. Potem je začel razkladati, kakšno službo bo opravljal inženir. Res bo živel na samoti, toda poleti je med zelenjem ob Oskovi prijetno. In vsakih deset dni lahko najmanj enkrat pride na konju ali z vozom v mesto na pošto in v konak po denar in drugih opravkih. O tej strani službe ga itak jutri natanko pouče v konaku.

"Niti naslikana bi ne hotela biti poleg pustega in sitnega Čumurpaše," je pritaknila Katica.

"Kdo je Čumurpaša?" je vprašal Vilar ter odrinil prazne pladnje.

"Tako pravimo gozdarju Bierkopfu. Turška beseda 'čumur' pomeni oglje."

"Ali žge oglje?"

"Ne. Priimek so mu dali takšen, ker biva v gozdu. Mimo lova ne bo nobene zabave v puščavi, zato pridite večkrat v Tuzlo. Ali ste pevec?"

"Sem, pa slab, sam zase."

"In jaz igram na citre. In na kegle igramo. Rusko kegljišče tudi kmalu dobimo." Potem mu je razodela, kako je zasnovan izlet na Konj-planino. Vsa družba bo na konjih, ki si jih izposodijo pri Bošnjakih, dvojico jih da morda baterija, pri kateri služi poročnik Mik. Ona vzame najčilejšega, takšnega, ki se navzame človeške čilosti in smelosti in se razigra pod ženskim sedlom. Morda jim posodi Semšibeg iz svoje konjušne, kjer jih stoji nekaj brzih in skočnih. "Vi znate jahati?"

"Ne znam najbolje, no vsekakor se udržim na sedlu. Saj so bosenski konjiči zelo pohlevni, prave ovčice."

Obrnila sta se na stolih zopet drug k drugemu, in obema je sijala radost v očeh. Katica je pravila o svojih jahalskih vajah. Ker jezdi skoraj vsaka Bošnjakinja, če je le konjič pri hiši, nočejo zaostati dame častnikov in uradnikov in se urijo na konju. Uči jih pa poročnik Mik, ki slove za najboljšega jezdeca v Tuzli.

3.

Ob deseti uri je general zapustil družbo. Veljaki, ki so mu drugovali, so posedeli še nekaj časa skupaj; ker so pa od vseh miz leteli nanje ženski pogledi s prošnjo, naj vendar že pridejo in prisedejo, so se kmalu priselili, kdo sem kdo tja. Okrajnega načelnika je nemirno oko gospe Ljubice, ki je preko nekaj manj vrednih glav že tolikokrat zablodilo k njemu, zvabilo k sebi. Vilar se je precej prepričal, da je pl. Pester zelo udomačen pri Bajićevih. Na krilih svoje mogočnosti se je prižibal po dvorani, smehljaje se na vse strani. Ljubica mu je pripravila stol kraj sebe. Samo prijaznost in priljudnost je izražalo njegovo lice, ko je globoko sklonjen stisnil njeno roko. Pred predstaviteljem najvišje civilne oblasti v okraju, ki je pravkar prišel od najvišjega predstavitelja vojaške sile, je Vilar skraja čutil neko tesnobo, čeprav se sicer ni bal občevanja z visoko gospodo. Spomnil se je vklenjenih jetnikov ob cesti in zaplenjene živine, vrhutega ga je vznemirjala misel, da bo delavcem plačnik in kuhar in ne bo imel mimo udurnega gozdarja nobenega tovariša. To malodušje ga je minilo, ko je videl, da ima pl. Pester za vsakega v družbi toplo besedo.

Pl. Pester je bil rojen Dunajčan; izhajal je iz židovske plutokracije, zato je imel v javno življenje vrata odprta na stežaj. Njegov oče je bil ugleden poslanec liberalne stranke in vladi udan političar, za kar je dobil na stara leta mastno sinekuro, kjer je obogatel do milijonov. Ker njegovega sina niso smatrali za odprto glavo, ki bi se mogla kosati s talenti in pridnostjo, so ga njegovi protektorji spravili v Bosno, kamor so porivali takrat tudi take uradnike, ki so bili drugje nemogoči. Tu je postal okrajni načelnik ali mutašerif, kakor so ga imenovali Turki, dasi ni umel srbsko-hrvatskega, ne kakšnega drugega slovanskega jezika. Nelepe plemenske znake na obrazu je izgušal zagladiti s tem, da se je nenavadno prijazno vedel z vsemi, ki jih je usoda pripeljala na otok in ki so se šteli k inteligenci. Posebno vojaštvu, damam, nunam in frančiškanom se je kazal pri vsaki priliki uslužljivega. Z domačini se je vedel drugače: menil je, da ravna v smislu svojih višjih, ako smatra domačine za sužnje, porobljene v krvavi vojski.

Poprej tiha, zamišljena, v daljavo strmeča gospa Ljubica je nenavadno oživela. Oči so se ji razbistrile, vse njene kretnje so se razvezale in razveselile. Takšna strast je zavalovila v njej, da so se zdele njene prve besede nekoliko afektirane: ževala jih je in valjala po ustih. Vilar je opazil, da krasna žena svojega dolgega pogleda včasi kar ne more prenesti z načelnika kam drugam; vsakomur se je moralo zdeti, da ta pogled hoče uživanja. Njene lepe, odprte temne in široke oči so vabile, vlekle k sebi. Pomembno je bilo to, da so govorile samo načelniku, za soproga niso imele ne izraza, ne ognja, ne ljubezni. In kruta verolomnost je sedela v njih ki so jo ljudje spoznali in prav obsodili še le par mesecev pozneje. Bajić je zrl na svojega hišnega prijatelja s presenečenim pogledom, kakor bi iskal na njem tiste sposobnosti, ki so ga posadile na tako odlično mesto, in kakor bi ga hotel opomniti: Bodi oprezen, ker gorje vama, če pride v javnost in pomaže mojo čast!

Katica je, ne meneč se za načelnika, pravila o izletih, ki so jih že naredili. Pod Ozren-planino bi se bili prav dobro imeli, ko bi jih Saša ne bil spravil v ondotni samostan, kjer jih je povabil iguman h kosilu.

"Ne govori o tem, Katica! Čemu zopet blebečeš?" je posvaril Bajić.

"Naj gospod inženir pozna tukajšnje razmere, da bo vedel ravnati z ljudstvom."

"Hm — no!" se je okrenil k deklici načelnik s svarilnim pogledom.

Pa Katica se ni dala ustaviti. Pravila je, kako je bilo v samostanu za kosilo pripravljenega tako malo, da so sami razpoložili po mizi pečeno kuretino, ki so jo imeli s seboj. Na razpolago so dali tudi dve veliki čutari vina. Tisti čutari sta znamenito turško delo; priplenjeni sta bili v bitki pri Jajcu in na daljše izlete jih jemljejo s seboj. Ko je iguman videl toliko blagodati na mizi, je postal zgovoren in na moč je začel hvaliti avstrijsko upravo. No ona, Katica, ne veruje v njegovo lojalnost in ko bi imela oblast, izgnala bi ga v Srbijo, njegovega kaludjera pa bi dala obesiti na prvo drevo.

"I kaj pa vam je storil žalega?" se je prestrašil Vilar. Okrutne besede iz ženskih ust mu niso bile po godu.

"Temno in mrko je gledal kakor hajduk v šumi, grabil se v dolge lase in trdil, da so Švabi nesrečna za srbski narod, ker ga stiskajo in zanašajo nemoralnost vanj."

"Morda je imel s svojega stališča prav. Besede so besede in zaradi njih bi ga jaz ne dal obesiti," je izustil Vilar, no precej je čutil ostrost načelnikovega pogleda na sebi.

Katica je nadaljevala: "Očital nam je našo potratnost, da pohujšujemo narod s svojimi razkošnimi izleti, naše zabave po gostilnah in kavarnah mu niso bile všeč. Nobena stvar mu ni bila dobra, če je prišla čez Savo; vsemu je zabavljal. Še moje obleke ni pustil pri miru."

"Aj — kako?"

"Ko sem mu povedala, da sem Srbkinja in pravoslavne vere, me je ta barbar sirovo zavrnil z odpadnico, ker se ne oblačim v srbski narodni kroj, in z narodno izdajico, ker služim ideji tujcev. Takšna blazna prenapetost!"

"Tako je govoril pri mizi?"

"Pri mizi. In pomislite, da se barbar ni dotaknil našega vina in naše kuretine. Rajši je global suhe skorje. Najprej nas je iguman pozdravil z lepo in dostojno besedo, potem nam je pa surovež kaludjer kar po vrsti začel brati levite. Nadporočnik Buzduga mu je pozneje zato plačal, da ga bo dolgo pomnil."

"Pravi enfant terrible je vaša sestra," je tiho rekel načelnik, obrnjen h gospe Ljubici.

"Katica!" je nevoljno vzdihnil Bajič in požugal s prstom. "Jovica Milošević še ni bil kaludjer, samo pripravljal se je na meniški izpit. Svojo prevročo hajduško glavo si je hladil že v ječi."

"In vendar ga zagovarja tvoja mati."

"Pusti mojo mater na miru, ona že sama ve, kaj dela."

Deklica je našobila ustni in nastal je kratek premolk. Ljubici je bilo prav, da se je sestra ukvarjala z Vilarjem, tem laže in svobodneje se je sama zabavala z načelnikom. "Povej gospodu inženirju, kako smo jahali v Breške," je poprosila, in Katica je začela praviti o onem izletu. V Breškah je katoliška farna cerkev in poleg nunski samostan. Župnik-frančiškan jih je pogostil s kruhom, sirom, maslom, jajci in s slivovko. Potem jim je pokazal svojo orožarno. Leto po zasedbi so ga hajduki oropali za 3000 goldinarjev in preteklo zimo so jeli izpraševati, ali je že zopet kaj obogatel, zato mu je deželna vlada darovala nekaj pušk, samokresov in handžarjev in štirje kmeti spe vsako noč v župnišču kot njegova telesna straža. Ženske so šle tudi v nunski samostan, kjer so bile zelo prijazno sprejete. Sploh je ni udanosti nad udanostjo katoliške duhovščine in nun — tako je sodila Katica — in vlada ima prav, da se opira nanjo, pa naj bo to kaludjeru všeč ali ne. Na povratni poti jih je ujela huda nevihta in morali so vedriti v gorski turški vasi, ki so ji prizadeli mnogo strahu s tem, da so v divjem diru pridrvili vanjo in se, kakor da so padli z neba, ustavili pred muktarjevo hišo. Vilar je zvesto gledal v njen obraz, kakor bi požiral njene besede. Imel je že svojo sodbo o njej: to je nedorasla, blebetava in vesela deklica, ki je sama sebi malik. Več o njej ni hotel misliti, ker krasna se mu je zdela. (Dalje prihodnjič.)

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januvarja 1891. Inkorporirano 24. februva 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša $1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.

Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

POSVEČENA DEŽELA.

Zdaj se je torej zgodilo: Kranjska se je posvetila "presvetemu srcu Jezusovemu." Naši čitatelji bodo menda priznali, da je bil že zadnji čas za to; kajti važnejše naloge Kranjska dežela gotovo ni imela. Venda priznavamo, da nismo pričakovali takega resnega koraka v sedanjih časih, kajti zdelo se nam je, da mora imeti kranjski deželni zbor v dobi, ko je v državi vse na glavo postavljeno, ko je vsa moška mladina dežele — in celo nekaj več kakor mladina — pod orožjem in zastavo na raznih bojiščih, vse glave polne drugih, vsakdanjih skrbi. Nihče ne bi bil mogel opravičeno zameriti gospodom Šušteršiču in Lampetu, Zajcu in Peganu, če bi bili v takih časih pozabili na posvetitev, na pot v Šenklavž in na ceremonije sploh

Ali gospodje niso pozabili. Slava jim!

Časi so resni; tega ne more nihče tajiti. Ali v veselih časih je vsaka šleva lehko veseljak. Kdor pa zna v resni dobi skrbeti za humor in zabavo, sme pričakovati naš poklon.

In mi se klanjamo. Kajti burka je res velika.

Vsa Evropa ječi pod grozo nezaslišane vojne, ki razsipa svoje strahote na vse strani in ne pušča nikogar na varnem. Povsod teče kri in teko solze, povsod je žalost in strah in trepet, vse je danes v skrbeh za jutri, kranjski deželni odbor pa najde tudi v tem položaju še časa, da si izmisli veliko komedijo — še več: Da jo tudi izvede.

Marsikdo bi utegnil vprašati, če ima kranjski deželni odbor pravico, da uganja take burke v imenu vse dežele. Ali to se ne vprašuje. Gospodje v deželnem dvoreu na Kongresnem trgu še za druge reči niso vprašali, če imajo pravico ali če je nimajo. Tako se jim je zdelo in tako so storili.

Doslej nom ni bilo znano, kako se izvrši taka posvetitev. Ali videti je, da ta reč ni tako težka, kakor bi človek mislil prvi hip. V šenklavško cerkev se gre, in tam je v par minutah vse opravljeno. Poročilo nam ne pove, če so morali gospodje Šušteršič, Pegan itd. vzeti tudi obhajilo, ali če jim je bil ta trud prihranjen; to pa nam je povedano, da je sedaj kranjska dežela posvečena "srcu Jezusovemu."

To mora biti zelo lepo. Kljub temu se naše glave začudene majejo. Mislili smo namreč, da je Kranjska zelo krščanska dežela. Ta posvetitev pa se nam zdi zelo malikovalska. Čemu naj služi in kakšen namen ima, tega sploh ne razumemo. Če pričakuje dr. Šušteršič zaradi tega kakšno posebno protekcijo pri Jezusu, bi se utegnil zmotiti; zakaj včasi smo se učili, da je v nebesih pravičnost doma, ne pa protekcionizem.

Nerazumljivo nam je tudi, kaj se pravi "presveto srce Jezusovo." Kaj ni Jezus po krščanskih nazorih ves svet in presvet? Srce je anatomičen del telesa, ki ima opravljati gotove funkcije, dokler je človek živ. Sicer pa je srce le za pesnike nekaj posebnega, ker hočejo z njim označevati čuvstvo. Ali vera vendar noče, da bi jo zamenjavali s poezijo, temveč zahteva, da jo smatramo za resnico.

No, kraujska dežela je posvečena. Toda človeku se pojavlja vedno več in več dvomov. Kljub veliki večini, ki jo imajo klerikalci, je tam vendar tudi celo jato "brezvercev" in "krivovercev" doma, in mi ne razumemo, ali velja posvetitev tudi zanje ali le za "pravoverce" backe in ovčice.

Čimbolj premišljamo, tembolj se nam zdi, da je imel prav prijatelj, ki je dejal: Bil bi že čas, da bi se kranjska dežela posvetila zdravemu razumu.

LIEBKNECHT.

Iz Nemčije prihajajo poročila, da so se razne instance nemške socialno demokratične stranke in strokovne zveze bavile z "Liebknechtovo zadevo." Klub socialno demokratičnih poslancev v državnem zboru stoji na stališču, da je Liebknecht prekršil disciplino, ker je glasoval v zbornici proti sklepu kluba. Pravijo, da bi se bil lahko vzdržal glasovanja, da pa ni smel na tak način pokazati svojih posebnih nazorov; disciplina zahteva, da se manjšina pokorava večini.

Iz teh razlogov zahteva klub izključitev sodruga Liebknechta. Ker pa ne more klub sam nikogar izključiti, naj reši to zadevo prihodnji strankin zbor.

No torej! Juha, ki je pravkar skuhana, je vroča. Ampak ohladila se bo.

Vsaj za sedaj se nikakor ne moremo odločiti, da bi vzeli to reč tragično.

Razumemo, da je moral klub nekaj storiti, ker je v prvi jezi napovedal korake. In storil je nekaj, da je volk sit, koza pa cela. Kajti prepričani smo: Če bi imel klub pravico izključiti kakšnega svojega člana iz stranke, najbrže ne bi bil izključil Liebknechta. Do prihodnjega strankinega zbora je pa še daleč. Dokler traje vojna, ga ne bo. In tudi potem bo najbrže minilo še nekaj časa, dokler se ne konsolidirajo organizacije in vse strankino življenje ne obnovi toliko, da ima strankin zbor kaj zmisla.

Dotlej se bo pa tudi mnogo strasti poleglo; marsikaj, kar je danes vsled vladnih izjav in poročil popolnoma zasukano, bo tedaj znano, kakor je bilo v resnici, in tedaj ne pride pred strankin zbor Liebknechtova afera kot posebna zadeva, temveč na dnevnem redu bo vojna in vse, kar je z njo v zvezi.

Da bi pa nemški strankin zbor takrat, kadar bo položaj jasen, izključil sodr. Liebknechta, ne verjamemo. Kajti če bi to storil, bi lo neizogibno, da bi se nemška socialna demokracija razdelila v dve stranki. Liebknecht ni osamljen in nemara ima tudi v Nemčiji več pristašev, nego mislijo konservativci.

LUKSEMBURGOVA V JEČI.

Sodružica Roza Luksemburgova je bila lani, 20. februarja v Frankfurtu obsojena zaradi protimilitaristične propagande na eno leto ječe. Zdaj je morala v ženski kaznilnici v Berlinu nastopiti kazen.

Izmed vseh protisocialističnih sodb, ki so bile izrečene pred vojno, je bila ta pravno najslabše utemeljena in najbolj dvomljiva. Zdaj pa je dobila posebno ilustracijo.

Državni pravdnik je takrat trdil, da ogrožuje Luksemburgova s svojo agitacijo življensko silo države. In v zapor mora prav v tem času, ko krvavi sto in sto tisoč socialno demokratičnih delavcev na bojiščih za to državo. Še brutalnejše pa je to, da postaja sodba pravomočna ravno v času, ko razglašajo v Nemčiji, da je vojna odpravila vse spore med strankami in vša razredna nasprotja. Ta zapor dokazuje, da je vsa ta hvala prazna fraza.

Prepričani smo, da bi si bila sodružica Luksemburgova lahko prihranila to ječo. Nastop kazni nam dokazuje, da je ostala zvesta svojim načelom.

KAJ PRIČAKUJEJO OD VOJNE

Medtem ko pojo razni utopisti že od začetka vojne pesem o vseh mogočih svobodah, ki baje dozore na okrvavljenih poljanah, done z nazadnjaške strani vse drugi glasovi, ki sicer nekoliko neprevidno, ali vendar zelo poučno razkrivajo namene vladajočih.

V berlinskem listu "Der Tag" se je oglasil poslanec frajher von Zedlitz, ki misli, da se bo ojačila demokratična struja; ali njegovega demokratizma se ni treba preveč bati, zlasti ker ga zna izgladiti z drugimi strujami, ki se bodo po njegovem mnenju še bolj okrepčale.

Poučni članek pravi:

"Junaštvo in zvestoba naših častnikov do svoje dolžnosti, častnikov po poklicu kakor tudi rezervnih in domobranskih, kaže množici z močnim povdarkom vrednost naše tenke gornje plasti in spravlja mase z njeno vodilno vlogo v državnem življenju. Pravtako vodi vojna naravno do visoke ocenitve strogega reda in močnega vodstva in daje tako v ojačenju avtoritete sama iz sebe protiutež proti misli o socialni in politični enakosti. Potreba najmočnejšega vojnega razvoja sil na suhem in na morju je prešla našemu narodu v kri in meso; boj proti militarizmu in marinizmu spada sedaj v muzej za politične raritete. To velja tudi za svobodno-trgovinski doktrinarizem.

K temu proide še, da je domovina, ki jo vsi njeni sinovi branijo s svojo srčno krvjo, po svojem državnem redu sedanja nemška država, za nas Pruse obenem močna pruska monarhija. S tem so načelnemu boju proti naši državi in njenemu redu izpodmaknjena tla.

Da je pri mnogih sicer demokratično mislečih vojna sprožila močna imperialistična in nacionalistična čuvstva, naj bo le mimogrede omenjeno. Tako tudi, da je težka vojna naravno zelo okrepčala verski element v vseh krajih našega naroda. Pač pa je treba z vsem naglaskom pokazati na izredno poživitev v zadnjem času že nekoliko pobledele monarhične misli. Vojna je postavila vso vrednost močnega osebnega kraljevanja zopet v pravo luč..."

Baron Zedlitz ni izmed tistih, ki govore le v svojem imenu. Njegovo mnenje se vjema z mišljenjem merodajnih konservativnih krogov v Nemčiji, pa še ni najbolj nazadnjaško. Brez težave bi se našli tudi taki, ki bi radi po vojni odpravili vsak parlament in vpeljali popoln absolutizem.

To seveda ni v resnici tako lahko storjeno kakor zapisano na papirju. Ali nazori barona Zedlitza so na vsak način zelo blizu namenom onih, ki upajo, da bodo po vojni imeli vajeti v svojih rokah.

Take misli pa se ne goje samo v Nemčiji. Po vseh deželah upajo vladajoči, da bodo oni okrepčani, ljudstvo pa oslabljeno.

VANDERVELDOVA IZJAVA.

Poročevalec lista "Daily Chroniele" je imel razgovor s predsednikom mednarodnega socialističnega tajništva in sedanjim belgijskim ministrom Vanderveldom, ki je sedaj objavljena v omenjenem listu. O odnošajih socialističnih strank v posameznih deželah je Vandervelde dejal:

"Varovati se moramo, da se ne dolžimo vzajemno. Vojna je ustvarila zelo zapleteno situacijo. Najvarnejša pot bi bila ta, da bi vsakdo vršil svojo dolžnost napram narodom ter napram mednarodni svobodi in pravičnosti po svojem najboljšem znanju in po svoji vesti. Upam, da se najde iz vojne izhod k rešitvi težavne situacije v tem zmislu, da se odpravi narodnostna ljubosumnost in da izgine narodno potlačevanje. To je vsaj črta, po kateri korakajo demokratični elementi med zavezniki."

Trezno čitanje te izjave bi priporočali zlasti tistim, ki ne znajo svojega temperamenta toliko brzdati, da bi počakali, dokler bo znano, kar je zdaj še neznano, ampak sodijo cele stranke kakor večni sodnik ovce in kozle. Vandervelde je bližji dogodkom, pa si je vendar ohranil trezno misel. Ohranimo si jo še mi.

BOLGARSKA.

"Vossische Zeitung" v Berlinu poroča, da je bolgarska vlada velesilam podala predloge, po katerih naj bi se izpremenili pogoji bukareškega miru.

Z bukareškim mirom se je, kakor znano, zaključila druga balkanska vojna, v kateri je Bolgarska izgubila velik del tega, kar je bila pridobila v prvi.

Avstrija in Rusija sta si bili takrat pridržali pravico revizije. Toda Rusija je kmalu na to priznala mir brez pridržka, in Avstriji ni tedaj ostalo nič druzega, kakor da je sledila njenemu primeru. Storila je to z glasnim godrnjanjem, in grof Berchtold je očital Rusiji nezvestobo.

Takrat je bila Avstrija pripravljena na debelo prijateljstvo z Rusijo, pod pogojem, da bi si bili obe vzajemno kaj priropali na Balkanu. Ker se to takrat ni zgodilo, je Avstrija porabila atentat na Franca Ferdinanda, da bi bila izvedla svoj namen.

Pritoževati bi se bila smela ob bukareškem miru Bolgarska, ki je takrat v resnici veliko izgubila. Ali pritoževati bi se bila morala glavno zaradi perfidne dunajske politike, ki jo je iz egoističnih namenov pognala v drugo vojno ter igrala z njo in z Rumunijo grdo zahrbtno igro.

Da se bodo velesile sedaj brigale za bukareški mir, ni prav verjetno. Saj imajo same med sabo dovolj opravka. Vest, ki jo prinaša "Vossische Zeitung", pa kaže, da napenja nemška diplomacija na Balkanu vse strune.

RUSIJA IN RUMUNIJA.

Budimpeštanski listi poročajo, da je odšla iz Petrograda posebna deputacija v Bukarešt, da izroči kralju Ferdinandu lastnoročno carjevo pismo. Budimpeštanski listi vedo to baje od petrogradske brzojavne agenture.

To potrjuje, da igra Rumunija, dasi je majhna dežela, v sedanji vojni veliko vlogo. Kadar bo vojna končana, bo zelo zanimivo izvedeti, kako je diplomacija ene in druge evropske stranke igrala šah v Bukarešti.

Da se Rumunija za vojno pripravlja, je očitno. S tem seveda še ni rečeno, da se res vmeša vanjo. Kajti to je odvisno od vsakovrstnih pogojev, ki se vsak čas lahko izpremene.

Če bi šlo za šahove figure, pa ne za tisoče živih ljudi, bi morala ta diplomatična igra baviti človeka.

POSLEDICE ŠVIHOVE AFERE.

Policijski uradnik dr. Klima v Pragi je bil imenovan za deželnega nadzornika prehranjevalnih postaj in premeščen v Kraljičin Gradec. Bil je torej odpravljen iz policijske službe in nastavljen v popolnoma drugi stroki. Gradeški in pardubški okrajni zastop sta protestirala proti temu imenovanju.

Kakor je znano, je bil dr. Klima tisti policijski komisar, ki je sodnika in načelnika narodno socialne stranke drja Šviho pregovoril, da je za gotovo plačo opravljal policiji politično špionske službe. Klima je potem tudi posredoval Švihovo občevanje z višjimi policijskimi uradi.

Kot dijak je bil Klima s Šviho vred velik radikalec in narodnjak.

Delavcem se priporoča varčnost. Vprašanje je le, s čem naj bi varčili. In če bi mogli kaj prihraniti — ali jih ne bi kapitalisti okradli tudi za to?

Trimesečni račun Avstrijsko-Slovenskega Bolniško Podpornega Društva v Frontenac, Kans.

OD 30. SEPTEMBRA DO 31. DECEMBRA 1914.

Kra društva	Število društva	DOHODKI: Vstopnina	Smrtninski sklad članov	Bolniški sklad	Upravni sklad	Rezervni sklad	Izvanred. prispevki	Smrtninski sklad članic	Upravni sklad	Rezervni sklad	Skupni dohodki	IZDATKI: Smrtnina in pogr. stroški	Bolniške podpore	Razni izdatki	Skupni izdatki	Poslano na centralo	Iz gl. blag. doplačane bol. podp.	Število članov	Število članic
Frontenac, Kansas	1	—.—	80.03	181.50	29.04	7.26	60.75	58.30	3.38	1.69	421.95	—.—	244.00	.48	244.48	186.92	9.45	83	59
Chicopee, Kansas	2	—.—	26.86	52.50	8.65	2.10	18.75	15.92	.86	.43	126.07	—.—	67.00	.39	67.39	58.68	—.—	24	15
Newburg, Kansas	3	—.—	25.43	65.25	10.32	2.58	22.00	11.00	.72	.36	137.66	—.—	103.00	.29	103.29	39.37	5.00	30	12
Mineral, Kansas	4	—.—	77.11	161.25	26.50	6.45	54.25	48.44	2.96	1.48	378.44	550.00	339.00	.06	889.06	115.87	76.49	71	48
Weir, Kansas	5	—.—	36.98	60.75	9.72	2.43	20.50	15.36	.74	.37	146.85	15.00	46.00	.04	61.04	100.81	—.—	28	12
Yale, Kansas	6	—.—	25.34	52.50	8.40	2.10	17.50	13.89	.90	.45	121.08	—.—	82.00	1.22	83.22	40.22	1.36	26	16
Curanville, Kansas	7	—.—	18.12	38.25	6.12	1.53	12.75	12.42	.72	.36	90.27	—.—	7.00	.57	7.57	82.70	—.—	17	12
Fleming, Kansas	8	—.—	20.79	48.75	7.80	1.95	16.25	9.12	.54	.27	105.47	—.—	78.00	.18	78.18	27.29	—.—	20	9
Radley, Kansas	9	—.—	59.44	122.25	19.56	4.89	41.50	28.28	1.58	.79	278.29	—.—	112.00	.56	112.56	165.73	—.—	57	28
Jenny Lind, Arkansas	10	—.—	61.72	120.00	19.20	4.80	41.50	23.78	1.50	.75	273.25	—.—	155.00	.51	155.51	115.74	—.—	55	26
Breezy Hill, Kansas	11	4.50	79.90	181.50	29.34	7.26	59.75	40.30	2.44	1.22	406.21	—.—	408.50	.03	408.53	19.17	21.49	84	42
Cherokee, Kansas	12	—.—	15.13	24.00	3.84	.96	8.75	6.93	.48	.24	60.33	—.—	61.50	3.42	64.92	3.77	8.36	11	8
Adamson, Oklahoma	13	—.—	34.68	82.50	13.20	3.30	27.75	6.66	.42	.21	168.72	—.—	176.00	.15	176.15	24.30	31.97	39	7
Maynad, Ohio	14	—.—	12.78	33.00	5.28	1.32	7.00	5.58	.42	.21	65.59	—.—	12.00	.29	12.29	53.30	—.—	16	8
Franklin, Kansas	16	—.—	59.74	128.25	20.77	5.13	44.00	32.70	1.98	.99	293.56	—.—	217.00	1.42	218.42	99.05	23.91	57	33
Carney, Iowa	17	—.—	28.14	49.50	7.92	1.98	17.50	12.44	.68	.34	118.50	—.—	55.00	.35	55.35	63.15	—.—	23	12
Winter Quarters, Utah	18	—.—	24.93	65.25	10.69	2.61	22.00	4.20	.30	.15	130.13	—.—	91.00	.46	91.46	38.67	—.—	29	5
Black Diamond, Washigton	19	—.—	43.21	89.25	14.28	3.57	30.00	6.06	.40	.20	186.97	—.—	100.00	.42	100.42	86.55	—.—	40	7
Ely, Minnesota	20	4.50	44.45	128.25	20.52	5.13	52.25	—.—	—.—	—.—	255.10	—.—	93.50	.65	94.35	160.95	—.—	60	—
Witt, Illinois	21	—.—	11.99	24.75	3.96	.99	7.75	3.18	.20	.10	52.92	—.—	—.—	.12	.12	52.80	—.—	11	4
Huntington, Arkansas	22	—.—	10.53	22.50	3.60	.90	7.50	1.77	.12	.06	46.98	—.—	51.00	—.—	51.00	15.57	19.59	10	2
Pleasant Valley, Pennsylvania	23	4.50	9.58	26.25	4.95	1.05	5.75	—.—	—.—	—.—	52.08	—.—	92.00	—.—	92.00	—.—	39.92	13	—
		$ 13.50	$ 806.88	$1,758.00	$ 283.66	$70.29	$595.75	$356.33	$21.34	$10.67	$3,916.42	$565.00	$2,590.50	$11.61	$3,167.31	$1,550.61	$237.54	804	365

CELOLETNO RAČUNSKO POROČILO A. S. B. P. D.
od 1. januarja do 31. decembra 1914.

DOHODKI KRAJEVNIH DRUSTEV.

Skupno vplačilo članov	$14,570.68
Skupno vplačilo članic	1,602.47
Iz gl. blagajne doplačani primankljaj bol. podp.	2,402.21
Skupni dohodki	$18,575.36

IZDATKI.

Skupno izplačilo bolniških podp.	$11,943.00
Poštnina krajevnih društev	36.24
Skupni izdatki	$11,979.24

DOHODKI CENTRALNE UPRAVE.

Gotovine dne 1. januarja 1914	$ 1,444.18
Krajevna društva poslala	6,596.12
Vrnjeno posojilo	415.00
Obresti od posojila po 6%	69.00
A. Kotzman za društveno omaro	5.00
Skupni dohodki	$ 8,529.30

IZDATKI CENTRALNE UPRAVE.

Izplačane smrtnine in pogrebni stroški	$ 4,055.50
Doplačani primankljaj bolniških podpor	2,402.21
Stroški sej gl. odbora	61.00
Nova pravila	100.30
Tiskovine	82.20
Express in poštnina	25.20
Dnevnice in vozni stroški	78.45
Plača uradnikov	642.89
Društveno glasilo Proletarec	100.00
Zastopnik za združitev Jednot in Zvez	61.00
Konferenca stroški za združitev Jednot in Zvez	7.14
Skupni izdatki	$7,615.89

RAZDELJENO SKUPNO PREMOŽENJE.

Gotovine dne 1. januarja 1914	$ 1,444.18
Posojilo na prvo vknjižbo zemljišč	500.00
Posojilo na note	1,272.10
Društveni znaki	10.95
Skupno premoženje dne 31. dec. 1914	$ 2,696.46

JOHN GORŠEK, gl. predsednik.

JOHN ČERNE, gl. tajnik.

FRANK STARCHICH, gl. blagajnik.

Glavni nadzorni odbor:
PONGRAC JURSCHE
MARTIN KATZMANN
ANTON KOTZMAN

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih neredosti, je pošiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Pubishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year. -:- -:- -:- -:-

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

AMERIŠKA NEVTRALNOST.

Bryanovo pismo, naslovljeno senatorju Stone, s katerim je državni tajnik razlagal nevtralnost Zedinjenih držav, je našlo v Evropi glasan odmev. Najglasnejši prihaja iz Nemčije, ki je z Bryanovim stališčem absolutno nezadovoljna, ker bi želela, da bi Zedinjene države vršile tako nevtralnost, kakršno si zamišlja kancelar Bethmann Hollweg.

V "Kölnische Zeitung", o kateri je davno znano, da dobiva svoje inspiracije od nemške vlade, je izšel članek, pisan v takem tonu, da bi se moral smatrati za nameravano izzivanje, če ne bi bilo poznati, da je bil sestavljen v skrajni nervoznosti. Članek se bavi s posameznimi točkami Bryanovega pisma. O izjavi, ki se tiče izvoza orožja in vojnih potrebščin, pa pravi:

"Gospod Bryan je postal zagovornik brutalnega angleškega stališča, ki se opira edino in izključno ob pravo močnejšega. Prepričani smo, da bodo znali vsi nemški Američani kakor tudi drugi Američani, ki so njihovega mišljenja, dati gospodu Bryanu pravi odgovor na njegovo epištolo. Mi pa sedaj vsaj vemo, česa imamo pričakovati od zunanje politike Zedinjenih držav, katero vodi gospod Bryan. Ameriška nevtralnost je le tenka plast, pod katero se skriva stremljenje pomagati Angliji in jo podpirati."

Ne verjamemo, da je kdo pri nas že zasledil kakšno posebno ljubezen do Bryana. Z njegovo politiko smo bili že večkrat v nasprotju, in da morajo med njegovim delom in našim stremljenjem nastajati oprečja, je že s stališča naših različnih načel razumljivo.

Ali nemška oficiozna kritika ameriške nevtralnosti kljub temu ne najde pri nas rodovitnih tal, temveč jo smatramo za popolnoma zgrešeno.

Predvsem se nemškemu poluradnemu glasilu nikakor ne podaja, če govori o brutalnih stališčih. Zgodovina je namreč nanesla, da je nemško cesarstvo lani samo izvršilo največjo brutalnost, ko je poteptalo nevtralnost Belgije, od njega ravno tako garantirano, kakor od vseh drugih držav. To je bila brutalnost, ki ni le rabila svoje sile, ampak jo je zlorabila. Država, ki je storila tako dejanje, ne dela dobrega vtiska, če godrnja o brutalnosti drugih.

Prav zadnji čas pa je Nemčija zopet izdala razglas, ki ne obsega nič premalo brutalnosti. Razglasila je namreč vse morje okrog Britanije in Irske za vojno vodovje ter pravi, da tudi ladje pod nevtralno zastavo ne bodo varne, ker ne bodo nemški poveljniki vedno imeli prilike, da preiščejo, če se ne skriva pod nevtralno zastavo angleška ladja in pa ker se streli in torpedi ne morejo vedno tako meriti, da ne bi zadeli nevtralnih trgovskih ladij.

Ta grožnja ni le brutalna, ampak zopet presega takozvane vojne pravice in iznova kaže, kako neumestno očita Nemčija Zedinjenim državam brutalnost.

"Kölnische Zeitung" se obrača do ameriških Nemcev. On njih pričakuje, da bodo dali "pravi" odgovor Bryanu. Na to bi bilo le pripomniti, da je tako namigavanje nesramno, kajti ameriško ljudstvo ima soditi politiko ameriške vlade z ameriškega, ne pa z nemškega stališča. Kelmorajnski list in tisti, ki mu ga je diktiral, morda ne ve, da so se ameriški državljani, tudi če so nemškega rodu, odrekli pokorščini do kajzerja in vseh kraljev in cesarjev.

Kar se tiče stvari same, namreč izvoza orožja in vojnega materijala iz Amerike, smo že zadnjič omenili, da se tak eksport res ne da prepovedati s stališča nevtralnosti, in če bi ga vlada prepovedala, bi s tem naravnost kršila nevtralnost.

Vsaka država, ki se vojskuje, gleda da si nabavi vojnega materiala, kakor more in zna. Nemčija, ki se je nedvomno najbolj pripravljala na vojno, je že davno prej zbirala vsakovrstne militaristične potrebščine ter uredila svojo morilno industrijo tako, da je od zunanjega uvoza precej neodvisna. Druge države gledajo, da si nabavijo od zunaj, česar jim doma primanjkuje. Nasprotniki se pa zopet trudijo, da jim to preprečijo; zato imajo vojne mornarice, ki izvršujejo pomorsko roparstvo po vseh vodah.

Kako to opravijo, je stvar vojskujočih držav. Nevtralnih to nič ne briga.

Če bi ameriška vlada prepovedala izvoz vojnega materijala, ker ne morejo Nemci poloviti toliko ladij kolikor Angleži, ne bi bila to več nevtralnost, ampak očitna pomoč Nemčiji. Amerika pa ni ne zaveznica Nemčije, ne zaveznica Anglije, zato ni njena naloga, da bi s svojim vplivom izpreminjala faktično razmerje sil.

V sedanji dobi delovne krize bi bila prepoved izvoza razuntega sovražno dejanje proti ameriškemu ljudstvu samemu. Mi se ne navdušujemo za granate in šrapnele; ali mi nismo hoteli te vojne, pa tudi nismo odgovorni zanjo. Med vojnim materijalom pa je tudi dosti takega, ki je v drugih razmerah pravi mirovni materijal, n. pr. železniški vagoni, relse, žice, drogovi, pragi, avtomobili, kolesa, podkove, sedla, jermenje i. t. d. Kakšen udarec za ameriško industrijo in za ameriško delavstvo bi bil, če bi se prepovedal izvoz vsega tega blaga, s čimer bi se armada brezposelnih v Ameriki, ki itak šteje okrog sedem miljonov, pomnožila še za stotisoče, morda še za nekaj miljonov?

Ako ima vlada Zedinjenih držav prepovedati kakšen izvoz morejo biti za to le interesi Zedinjenih držav samih merodajni. Če bi Ameriki pretila nevarnost vojne, bi bila njena dolžnost, da zabrani oddajanje vsega, kar bi sama potrebovala za resen slučaj. Tega pa ni.

Zato je le ena reč, katere izvoz bi bilo treba prepovedati, ne z ozirom na Evropo, temveč z ozirom na Ameriko samo: To je živež. Žito, moka, kruh se blazno podražuje, medtem ko se izvaža v Evropo. Ne da se ustreže tej ali oni evropski državi, ampak da se odstrani draginja in lakota v Ameriki bi bila taka izvozna prepoved umestna. In potrebna.

NASELJENIŠKA PREDLOGA.

Ta stvar je torej zdaj končana. Naseljeniška predloga, proti kateri je predsednik Wilson vložil svoj veto, v prvi vrsti zato, ker bi politično preganjanim osebam lahko onemogočila naselitev v Ameriki, se je po ustavnih določbah vrnila poslanski zbornici kongresa, in tam je sedaj s petimi glasovi propadla. Šest ur je trajala debata. Sedemnajst poslancev je prestopilo na Wilsonovo stran, in tako se je prejšnja večina skrčila pod potrebno število.

To je prav.

Mi nismo taki prenapeti obožavalci Amerike kakor razni nativisti, ki stavijo in prisegajo, da je v Ameriki vse najlepše in najboljše, najfinejše in najplemenitejše, ali veseli nas, da so se Zedinjene države obvarovale pege, ki bi bila padla na vso njih zgodovino s tem, da bi se bila političnim preganjancem odrekla azilna pravica.

Upajmo, da ne pride tak reakcionaren poizkus kmalu zopet na dnevni red.

Rockefeller pošilja kruh v Belgijo. Zato ga je v Coloradu moral trgati rudarjem od ust.

Še enkrat najvišje sodišče.

Ni davno, kar smo poročali, kako razlaga najvišje zvezno sodišče zakone, **kadar gre za spor med** delom in kapitalom. Priliko za to je dala znana razsodba proti klobučarski uniji v Danbury. In zdaj je najvišje sodišče zopet sodilo med podjetniki in delavci, in zopet je dalo prav podjetnikom v stvari, ki jo smatra pravni čut zavednega delavstva od nekdaj za krivično.

Kapitalistični izkoriščevalci triumfirajo. Če bi dobila razsodba najvišjega sodišča načelno pravno moč, bi bil s tem delavstvu prizadet hud udarec, ki bi silno oviral ves njegov napredek.

Po odloku najvišjega sodišča bi bil sistem črnih listin odobren in opravičen.

V stvari je šlo za sledeče:

Neki T. P. Coppage, divizijski superintendent železniške družbe Frisco je zažugal premikaču A. R. Hodgeju, da bo odpuščen, če ne izstopi iz Switchmen's Unie in če ne podpiše pogodbe v tem zmislu. Zadeva je prišla pred sodišče in je bavila razne instance, dokler ni naposled dosegla najvišjega sodišča Zedinjenih držav.

Ta tribunal je z večino glasov izrekel, da je bil Coppage popolnoma opravičen zahtevati od Hodgeja, da, zapusti svojo organizacijo, ali pa ga odpustiti.

Trije sodniki, Hughes, Holmes in Day so nasprotno glasovali in podali izjavo manjšine, s katero so utemeljili svoje glasovanje. Odločila je seveda večina.

Ta večina pravi v svoji odločitvi, da ima delodajalec prav tako pravico določati, če sprejme unijske delavce na delo ali ne, kakor imajo unijski delavci pravico reči, da ne delajo za podjetnika, dokler ne namesti v svoji delavnici izključno unijske delavce. S takim nastopanjem — pravi sodišče — se ne kršijo ustavne pravice ne ene ne druge stranke.

Sodnik Pitney je od svoje strani še izpopolnil to utemeljitev, rekoč: Od nobenega delavca se ne zahteva, naj se odreče delu svojih ustavnih pravic, če se vnaprej zaveže, da prevzame kakšno delo le pod tem pogojem, da ne bo član kakšne organizacije. Kajti — pravi sodn. Pitney—svobodno mu je, da to stori ali pa ne stori. In če je sprejel tako kupčijo, mu je zopet svobodno, da pristopi organizaciji, kadar poteče pogodba.

PODJETNIŠKI ABSOLUTIZEM.

Utemeljitev razsodbe, ki jo je dala večina zveznega sodišča od sebe, se popolnoma vjema s teorijo, ki jo že od nekdaj razglašajo podjetniki in njih zastopniki.

Vprašanje je tako staro kakor moderne delavske organizacije in podjetniki so se vedno postavljali na stališče, da hočejo biti "gospodarji v svoji hiši" in da si ne dajo od nikogar predpisavati, koga naj sprejmejo na delo, koga pa ne.

To je bil del "liberalizma," ki ga ljudje večinoma bolj poznajo po imenu kakor po njegovi vsebini. Tako je podjetništvo razumelo "svobodo."

Imelo je prav. Tudi cesar je bil najsvobodnejši takrat, ko je lahko delal, kar je sam hotel in ko se ni smel nihče s svojo besedo dotakniti njegovih namenov in sklepov.

Kakor nekdaj kralji in cesarji v državah, tako so tudi kapitalisti v svojih podjetjih hoteli absolutistično vladati.

Kakor so se narodi upirali političnemu absolutizmu, tako se delavstvo upira gospodarskemu. In upira se mu še z večjo pravico, ker je še okrutnejši od prvega. Kar se imenuje z lepo besedo "liberalizem", je svoboda maloštevilnih posameznikov in suženstvo množic.

Zdaj se postavlja tudi najvišje sodišče na to stališče liberalizma, tako pogostoma zamenjavanega z demokratizmom in priznava podjetnikom, da smejo biti "gosporji v svoji hiši", absolutni gospodarji.

DELAVSTVO V OBRAMBI.

Zavedno delavstvo ne more nikdar priznati liberalnega absolutizma ali absolutističnega liberalizma, ker bi se s tem odreklo pravici svojega boja za človeško življenje.

Vsa moč delavstva je v njegovi slogi, in ta se realizira v njegovih organizacijah. Brez njih bi bilo vse edinstvo prazna pena, zakaj ljudje niso "čisti duhovi," da bi na spiritističen način mogli stopati v stike, in anarhisti, ki mislijo, da je mogoče brez vsake organizacije "v ideji" zediniti na miljone ljudi, so se sami že neštetokrat prepričali, da se motijo.

Organizacija pa ne bi bila za delavce nič več vredna kakor katero si bodi veteransko društvo, če bi združevala svoje člane le na papirju. Organizacija ima svoje naloge, in prva je ta, da stvarno zedini vse delavce za boj. Braniti se mora torej ne le podjetnikov, ki jo hočejo razdejati, ampak tudi delavcev, ki ji hočejo namenoma ali nenamenoma, iz nevednosti ali pa iz zlobe škodovati.

To dela organizacija seveda v prvi vrsti v svojem lastnem interesu. Zakaj če hoče kaj doseči, mora predvsem obstajati. Nadalje pa dela to tudi v interesu delavstva vobče, kajti njeni nameni so splošno delavski.

Kadar zahteva organizacija, da bodi kakšno podjetje odprto samo organiziranim delavcem, je to navidezno egoistično. Ali videz, ki vara pogostoma, vara tudi tukaj. Neorganizirani delavci škodujejo sami sebi, ker se odrekajo moči, ki jo daje samo organizacija. In če jih ni mogoče prepričati z naukom in z dobro besedo, mora delavstvo poiskati sredstev, da se jih ubrani, dokler so mu škodljivi.

Boj, ki ga vodi delavstvo na tem polju, je obramba. Proletariat je toliko časa naravno v defenzivi, dokler je nasprotnik močnejši. O tem pa menda ne more nihče dvomiti, da je doslej še velikanska premoč na strani kapitala. On je torej napadalec, in delavstvo se brani. Organizacije so njegova obrambna armada in skrbeti mora z vsemi silami, da jih vzdrži in okrepča.

NAPAČNA PRIMERA.

Z delavsko zahtevo, da se priznajo organizacije, se ne da ni kakor primerjati kapitalistična trma, ki hoče absolutno sama odločevati, kdo bo v kakšni tovarni ali jami sprejet na delo in kdo ne. Visoki sodnik pri zveznem sodišču, ki je to primerjal, se je zmotil. Njegova primera šepa.

Podjetniki hočejo biti gospodarji v "svoji" hiši. Ali dvomiti je nekoliko o tem, če je tovarna, plavž ali rudnik res absolutno njihova hiša. Tako brezpogojno lastnino bi jim še kakorkoli lahko priznali, če bi bila fabrika enaka parku, kjer bi rastlo drevje samo od sebe in bi gospodar ne imel v njem druzega opravka, kakor da bi se tam izprehajal.

Toda tovarna je sama ob sebi mrtva. Niti kapital je ne oživi. To, kar pričakuje kapitalist od nje, zanese vanjo šele delo. In za delo so potrebni delavci. Oni ustvarjajo vrednosti, ki nosijo kapitalistu dobiček. Tako so vsaj idealno delavci solastniki podjetja.

Ta lastnina ni priznana v nobeni bančni knjigi in v nobenem zakonu. To vemo. Ali štrajk dokazuje, da faktično obstoja, kaj ti če delavci zapuste stroje, se hipoma ustavi vsa tovarna in ne more služiti svojemu namenu.

Delavstvo je torej popolnoma opravičeno, če zahteva v podjetjih gotove konstitucionalne pravice, kakor so jih narodi zahtevali v državah.

Od delavca zahtevati, da se odreče svoji organizaciji, pa ni nič druzega kakor brutalnost, ki se more utemeljevati le z večjo močjo kapitalizma, nikakor pa ne s kakšno pravico. Če bi se mogla podjetniku priznati pravica, da predpisuje svojim delavcem, katerim društvom smejo pripadati, katerim pa ne, bi se jim morala priznati tudi pravica, da ukažejo "svojim" delavcem, kaj smejo jesti in piti, kaj pa ne, kakšne knjige in časopise smejo čitati in kakšnih ne. Saj poizkušajo itak tudi to kapitalisti v takih krajih, v katerih imajo dovolj moči za to.

Radovedni smo, kaj bi rekli najvišji zvezni sodniki, če bi morali soditi v takem slučaju.

PRAVNA ZMOTA.

Večina zveznega najvišjega sodišča je prezrla najenostavnejše pravno stališče.

Ako gospodje ne poznajo nič sociologije, dasi bi se smelo tudi to zahtevati od mož, ki morajo soditi o važnih rečeh iz socialnega življenja, bi se smelo vendar na juridičnem polju pričakovati od njih globokejše znanje in temeljitejše razlaganje.

Zakoni Zedinenih držav jamčijo vsem prebivalcem, tudi delavcem, svobodo združevanja, zborovanja, govora i. t. d. Nad zakonom ni nobene pravice. In nihče ne sme kršiti zakona, ne aktivno ne pasivno.

Zvezno sodišče sicer pravi, da se ne kršijo ustavne pravice, ako se od delavca zahteva, da naj opusti svojo organizacijo. Toda zakon, ki daje ljudstvu pravico združevanja, ne govori o nobenih takih izjemah. Torej legalno take izjeme ne morejo biti dovoljene.

Čudni so nazori večine najvišjih sodnikov! Predsednik Zedinjenih držav nima pravice, da bi prepovedal Amerikancu pristop k društvu. Superintendent Frisco-železnice jo ima.

Ali zvezno sodišče pravi: Tukaj gre za pogodbo; če je delavec noče podpisati, naj pa zapusti delo.

Ako mi bo kdo predložil pogodbo, ki zahteva, da naj pod gotovimi pogoji ubijem človeka, imam tudi to svobodo, da jo odklonim. Toda če mi on zažuga, da se bo maščeval, je to prav tako kakor superintendentovo žuganje, da bo odpustil delavca, ako ne zapusti svoje organizacije.

Za delavca je škoda, ako izgubi delo, katero si je pridobil. Kdor preti človeku s kakšno škodo, ako ne stori kakšne reči, ki je pravno ne more zahtevati od njega, je izsiljevalec, in zakon kaznuje izsiljevanje.

Pravno se ne more od delavca zahtevati, da naj obrne hrbet svoji organizaciji. Kajti da ji pripada, je njegova zakonita pravica. Kdor zahteva od njega, da se ji odreče, krši zakon. Najvišje zvezno sodišče pa pravi, da ne, če stori to kapitalist ali njegov zastopnik.

Ustavne pravice so ustavne pravice. Kakor se ena ne sme kršiti tako tudi druga ne.

Zanimalo bi nas, kaj bi reklo zvezno najvišje sodišče, ako bi kakšen podjetnik zahteval od delavcev, da glasujejo pri volitvah za stranko, katero jim on označi, ali pa da zapuste delo. Taki slučaji se gode. In gotovo nihče ne dvomi, da so nezakoniti.

Po najnovejši teoriji zveznega sodišča pa bi moralo biti tudi to dovoljeno. "Saj je delavcem dano na prosto, da zapuste delo, če nečejo izpolniti pogodbe!"...

Kdor ni slep, mora spoznati, da vlada pri najvišjem zveznem sodišču močna protidelavska struja, tako močna, da v najvažnejših slučajih zaslepljuje pravni pogled in zaglušuje pravno vest visokih sodnikov.

Ta slepota bi pa lahko odprla oči delavcem, ako bi hoteli misliti. In spoznali bi lahko staro resnico, da so brez politične moči kakor hromec brez bergelj.

MORGANOVA FILOZOFIJA.

Pred zvezno industrijsko komisijo je bil zaslišan tudi blagorodni gospod Morgan, čigar velika znamenitost tiči v neštetih podedovanih miljonih. Pridobljen je bil seveda ves neznanski denar s poštenim delom — drugih. Menda je sreča zanj, da je dobil glavni del svojega bogastva z dedščino, zakaj sodeč po njegovem nastopu pred omenjeno komisijo je mister Morgan ubogo sirotče, ki sploh nima pojma o tem svetu in o tem življenju, najmanje pa o denarju.

Komisija zaslišuje vsakovrstne ljudi, bogate in revne, kapitaliste in delavce, korporacijske ravnatelje in unijske uradnike.

Mednje je prišel tudi Morgan. Njemu se je to zdelo čudno. Bilo mu je očividno tako, kakor če bi bil nenadoma povabljen pred komisijo za revizijo dosedanjega znanja o planetu Martu.

Stopil je pred komisijo s smehljajem na licu. Bil je tisti smehljaj, ki dela psihologom največje neprilike; bil je tisti smehljaj, ki lahko pomeni vse in nič.

Začelo se je izpraševanje. Komisija je bila radovedna in je hotela od Morgana izvedeti vsakovrstne reči. On se je čudil kakor novorojeno dete. Smehljal se je in — ničesar ni vedel.

Kako se najemajo delavci? Kako se sklepajo pogodbe z delavskimi unijami? . . . On ni nikdar vpraševal za to.

Ali je ravnanje z delavci v podjetjih, pri katerih je on udeležen, pravično? . . . On ne ve in ni nikdar razmišljal o tem.

Kako sodi o vplivu, ki ga izvršujejo korporacije na politiko in sodišča? . . . On ne ve in si ni nikdar napravil mnenja o tem.

Ali misli, da je deset dolarjev zadostna plača za pristaniške delavce? . . . On ne ve!

Ampak pri tem vprašanju je vendar toliko napel svoje možgane, da je iz njih iztlačil nekaj kakor košček misli. In dejal je; Če delavec vzame deset dolarjev in dela zanje, tedaj mislim, da je dosti.

Ob vsem tem se je neprenehoma smehljal . . . .

Je li Morgan res tako zelen, kakor se je kazal pred komisijo? Ne poznamo ga, nikdar nismo imeli opravka z njim, pa ne vemo.

Je li mogoče, da je lastnik neštetih miljonov res tako neveden kakor bi bilo soditi po Morganovem nastopu?

Da, to je mogoče.

Kaj je treba miljarderju znanja, ko dela kapital zanj?

Njegovo bogastvo ga je odmaknilo od tistih krogov, v katerih se živi današnje živo življenje z vsemi skrbni in brigami, z resnimi nalogami in dolžnostmi; miljoni mu omogočajo popolnoma individualno življenje, ki obstoja, če hoče, lahko iz samih užitkov. Življenje mu ne predpisuje, zakaj se mora zanimati. Če se sploh za kaj zanima, si to lahko izbira sam.

Nemara Morgan res ne ve ničesar o tem, o čemer ga je izpraševala komisija. On ima svoje uradnike, velike in majhne, direktorje in superintendente, klerke in base, inženirje in računovodje; oni naj vedo, kar je treba, oni naj mislijo, oni naj delajo.

Kapital je v obratu kakor mašina v teku. Če odide Morgan v Evropo ali v Afriko ali na drugi svet, bo njegov kapital funkcioniral naprej in ustvarjal profit. Z Morganom ali brez Morgana — stvar teče svojo pot.

Ako je Morgan odkritosrčno govoril pred komisijo, tedaj je prepričan, da se njemu ni treba brigati za take reči. In v tem oziru ima celo prav.

Ali pa se ne kaže ravno v tem ničvrednost kapitalističnega sistema? Tisti, ki imajo kapital, torej moč, smejo biti nevedneži in neumneži; tisti, ki imajo pamet brez kapitala, morajo pa služiti nevednosti, muham, neumni, nezmiselni samovolji.

Morgan ni znal komisiji povedati ničesar. Prav to pa lahko pove zelo veliko tistemu, ki zna misliti.

KAJ MORGAN VE.

Ni še davno — 18. januarja — je bil J. P. Morgan pri predsedniku Wilsonu v Beli hiši, kateremu je pravil, da so se odločno zboljšali vsi pogoji mednarodne trgovine, in obenem mu je dejal, da so se s pomnožitvijo ameriške izvozne trgovine v evropske dežele močno zmanjšali ameriški dolgovi v Evropi.

Nadalje je poročal Wilsonu, da se je s posredovanjem njegove trgovske tvrdke Rusiji zagotovilo dvanajst miljonov dolarjev kredita, pri čemer pa ne gre za to, da bi se Rusiji posodila ta svota direktno v gotovem denarju.

Po tem je soditi, da gre za kredit, s katerim naj se poplačajo ruska naročila vojnega materiala v Ameriki.

Morgan je govoril tudi z državnim tajnikom za notranje zadeve Lanom, kateremu je razkladal zadeve železnice Copper River in Northwestern na Aljaški. Morgan in Guggenheim, ki imata tam skupne interese, hočeta namreč to železnico prodati zvezni vladi.

Kakor je videti, Morgan vendar ni tako neveden, kakor bi se bilo zdelo po njegovem nastopu pred industrijsko komisijo. Le da se bolj zanima za druge reči kakor za tiste, o katerih ga je izpraševala komisija.

"KLIC ZA DOMOVINO!"

Na stoletja je naš mili slovenski narod stokal pod krutim tujim jarmom in čakal rešilne ure. Naši rodoljubi Prešeru, Aškerc, Levstik, Vodnik, in drugi, budili so nas za to uro. In bratje, ura sedaj prihaja! Nam Slovencem na tujem, ki imamo proste roke, je dana priložnost, da se pripravimo za to odločilno uro, v kateri nam bode mogoče rešiti svoj narod od stoletnega tujega prokletstva.

Mi živimo v dneh velikega pomena, v dneh, ki bodo odločili usodo evropejskih držav in narodov. Nekatere bodo povečane, druge ponižane; ene bodo zginile, druge nastale. Živimo v dneh, o katerih bode zgodovina na stoletja pisala, ter nas grajala ali hvalila; v dneh, ki bodo pomenili življenje ali smrt našega slovenskega naroda. In v teh dneh naj ne spimo. Treba je misliti in skupno delati za bodočnost našega naroda.

Psalo se je že v naših slovenskih listih, da se združimo in vstanovimo **slovensko ligo**. Dosti naših rodoljubov je že pisalo o tem in mnogi so se že oglasili pristopiti. Ker čas beži in odločilna ura prihaja, treba je da nekdo prične. Oglašamo se torej mi.

Pevski zbor Prešeren.

Pueblo, Colo, 24. jan. 1915.

V imenu pravice in v imenu našega milega slovenskega naroda, ki je trpel na stoletja grozne krivice, katere bodo pa še večje, ako še za naprej molčimo, pozivljamo vse v Ameriki živeče Slovence in Slovenke, kateri ste še ostali zvesti materi Sloveniji, ki ljubite svoj jezik, rod in dom, in kateri želite svojemu narodu še v naprej življenje in obstanek, da se vsi v najkrajšem času oglasite pri zdolaj imenovanem začasnem tajniku ali blagajniku, ter po svoji zmožnosti pošljete "dar domovini na altar", in postanete člani in članice **Slovenske Lige za Narodno Svobodo** katere namen bode, da pošlje zmožen odbor pred prihodno mirovno konferencijo, in bode zajedno z našimi bratji Hrvati in drugimi Slovani zahtevala kar je našega. Pri tej konferenciji bode odbila tista odločna ura, ki bode pomenila vse za naš narod. Tam se bode odločilo ali bode naš narod še v naprej gazen od Nemcev ali Italijanov; in ali naj se razdeli med obadva, katera ga bosta strla v prah; ga poitalijanila ali poneměurila, da o Slovencih ne bode ne duha ne sluha, da izgine za vedno; ali naj pa postane prost ter se združi s svojimi brati Hrvati in drugimi Jugo-slovani.

Kakor Čehi in drugi avstrijski Slovani živeči tukaj v Ameriki, moramo tudi mi Slovenci gledati, da bode pred to konferencijo imel vstop naš odbor in zahteval to kar je že Angleška, Francoska in Ruska obljubila dati vsakemu narodu po tej vojski kar je njegovega. Tamkaj bode priložnost kakoršne še nikdar ni bilo in je gotovo tudi da ne bode več. Sodili bodo narodi, ki poznajo krivico, ki se nam godi, ki vedo za naše rane; treba jih je pa pokazati. Kateri ne išče, ta ne najde; kateri ne prosi, temu se ne da.

Tamkaj je treba, da govori iz ptujega svobodni Slovenec, kateri se ne boji, da bode za to, ker zahteva svoje, zaprt, ustreljen ali obešen, kot se sedaj godi našim rodoljubom na domači zemlji. Zahtevali bodemo Slovenijo za Slovence. Mi hočemo imeti svojo autonomijo, ter še želimo združiti z našimi bratji in sosedi Hrvati in drugimi Jugo-slovani. Zahtevamo to kar uživajo drugi svobodni narodi. Zahtevamo pravico gospodariti v svoji lastni hiši in pravico orati svojo lastno zemljo; pravico pošiljati svoje otroke v naše slovenske šole, da ne bodo kot mi prisiljeni na ptujem opravljati hlapčevska dela, ampak da bodo sposobni za boljša, katera sedaj opravljajo v naši domovini ptujci. Mi ne potrebujemo na svoji zemlji tujih gospodarjev; sposobni smo gospodariti na svoji zemlji. Ne prosimo ptujega, zahtevamo pa kar je našega.

Pravila, stalni odbor, in ureditve Slovenske Lige za Narodno Svobodo, za katere bode imel pravico glasovati vsak član, bodemo kasneje uredili. Glavno je sedaj, da se združimo, da vemo koliko zvestih sinov in hčer ima mati Slovenija na ptujem. Kedor se ne oglasi, tega ni, in na te ne bodemo računali. V kratkem dobi vsak član znak, da Slovence pozna Slovenca, da vemo kedo je v našem taboru. Pri tem se gre za življenje in smrt našega naroda, in kedor je za življenje, naj se oglasi.

Za častni odbor predlagamo:

Za blagajnika: Frank Sakser, 82 Cortlandt St., New York.

Za tajnika: G. L. Brozich, box 424, Ely, Minn.

Za odbor: Predsedniki vseh slovenskih jednot: g. T. Blatnik, g. Gram, itd. In enega iz Pueblo, Colo., katerega si kasneje izberemo.

Slede podpisi.

Naša opomba.

Poslali so nam ta oklic in mi smo ga, svobodomiselni ljudje, objavili. To pa ni znamenje, da se strinjamo z njim, ampak povedati moramo na to nekoliko svojih odločnih besed.

Predvsem protestiramo, da si kdorkoli sam jemlje in daje pravico govoriti, dekretirati in ukazovati kar meni nič tebi nič v imenu slovenskega naroda. Posebno pa protestiramo, da hoče kdorkoli blamirati slovenski narod — v imenu slovenskega naroda.

"Slovenska Liga" je ideja, ki se je porodila v glavi enega človeka; če je ta ideja zdrava ali bolna, je še zelo veliko vprašanje, na katero nimamo še nobenega odgovora. In zato nima nihče pravice pozivati Slovence v tako ligo na način, kakor da je v tem res izveličanje našega naroda.

Morda bi bile kakšne priprave za bodočnost mogoče; morda bi ameriški Slovenci pri te mlahko igrali kakšno vlogo. Ali nikjer ni dognano, kaj bi se dalo storiti in kaj bi obljubovalo kakšen uspeh.

Mi imamo demokratične navade in le demokratizmu zaupamo. Ameriški Slovenci pa niso imeli doslej še nobene prilike, da bi izrekli mnenje in storili sklep. Kar prihaja iz Pueble, je ukaz; in nihče, tudi pevsko društvo Prešeren nima pravice ukazovati slovenskemu narodu ali pa ameriškim Slovencem.

Oklic iz Pueble govori tako, kakor da ima vso svetovno politiko v žepu. "Liga", ki roji društvu po glavi, bo poslala "zmožen odbor pred prihodnjo mirovno konferencijo." Seveda, to se dela kar tako, kakor se strže krompir! Živ krst še ne ve, kako dolgo bo vojna trajala, kako se bo končala, ali zmaga kdo, v tem slučaju, kdo, ali se izčrpa vse tako, da bodo morali vsi zaželeti miru; nihče nima pojma, kako se bo mir posredoval, kako bo eventualna mirovna konferenca sestavljena. Tisoč vprašanj je nerešenih, vse visi v zraku — v Pueblu pa že pošiljajo deputacijo pred mirovno konferenco.

In če ne bo imela ta konferenca ne časa ne prostora za take deputacije?

Oni tudi že vedo, kaj bodo zahtevali. Mi pa mislimo, da bo treba še malo počakati, zakaj najprej bi bilo treba izvedeti, kaj slovenski narod, ki še nikjer ni imel prilike, da bi to povedal, res zahteva, in potem bi bilo vse tiste besede "avtonomija", "svoboda", "združitev s Hrvati" itd. tako precizirati, da si ne more vsak kaj druzega misliti ob njih.

Na fraze "zahtevamo, kar je našega", ne damo mi nič; še manj pa bi dala nanje kakšna diplomatična konferenca.

To je éno, kar je treba povedati.

Drugo je pa to: Gospodje v Pueblu hočejo, kakor vidimo, določati, kdo je Slovenec in kdo ni, pa kdo je dober Slovenec in kdo ne.

Brez zamere: To je domišljavost, ki jo odklanjamo čisto mirno, ampak tudi čisto odločno. Če kdo ne mara pristopiti kakšni fantastični Ligi ali pa če noče kupiti kakšnega znaka, ga zato tudi pevci v Pueblu še ne bodo izobčevali iz naroda.

Tudi nam ni vseeno, kaj se zgodi s slovenskim narodom. Ali prav zato, ker vemo, da so časi resni in da je narodno vprašanje resna reč, ne bomo trpeli, da bi se iz nje delala karikatura in da bi se narod smešil pred svetom.

Če je bila pretekłost slovenskega naroda tragična, se njegova bodočnost ne bo pričenjala z burkami.

KLERIKALIZEM V AMERIKI.

Katoliški klerikalizem v Zedinjenih državah je dolgo igral vlogo nedolžne ovčice, ki noče nič druzega kakor v miru živeti. Včasi se je potožil, da preganjajo njegovo cerkev in je izkušal zbuditi usmiljenje.

Kdor ga bolje pozna, mu nikoli ni verjel Rimski klerikalizem se dela le toliko časa ponižnega, dokler nima toliko moči, da bi se s korajžjo upal iztegniti kremplje. Na tihem se redi, dokler ne postane dovolj krepak. Tedaj pa pokaže rogove.

To se v Ameriki že godi. Rimski klerikalizem je razpredel svojo organizacijo po vseh državah, zgostil je njeno mrežo, in sedaj je postal agresiven.

V kratkem začne v New Yorku izhajati poseben katoliško klerikalen dnevnik. Vpliv na veliko kapitalistično časopisje si je že prej pridobil. V kongresu ima dolgo vrsto zastopnikov. V raznih legislaturah ima svoje praporščake.

Seveda gode še vedno pesem o preganjanju. V resnici napada in hoče osvajati. V Beli hiši si hoče pridobiti odločilno moč; veliko besedo ima tam že sedaj.

Dobro je to pravočasno spoznati. —

Kako je preganjan, svedočijo razni dogodki. Na primer mala epizoda v Marshall, Tex. Tam je neki William Black, ki je bil svojčas katoliški duhovnik, priredil nekoliko predavanj, na katerih je kritiziral rimsko cerkev. Drugi dan je sedel s svojo adoptirano hčerko in s prijateljem C. F. Hallom v svoji sobi v hotelu. Nenadoma so tja udrli neki Rogers Copeland in G. Ryan, "Kolumbovi vitezi," člani obsežne klerikalne organizacije. Pričelo se je streljanje, Black in Rogers sta mrtva, Copeland se pa bori s smrtjo.

Takih črtic bi se lahko še nekoliko naštelo. Klerikalni petelini "branijo sveto vero" magari z revolverjem v roki; njih "obramba" pa ni nič druzega kakor boj za nadvlado njihovega mračnjaštva.

Treba bo v Ameriki bolje odpreti oči. Kjer se rimski klerikalizem vgnezdi, tam sedi čvrsto. Najprej si priberači skromno prenočišče, nazadnje pa vrže gospodarja iz hiše.

PROTI NOVI STAVBINSKI POGODBI.

V organizaciji stavbinskih delavcev se nekaj giblje. Zdi se, da je vpliv nekaterih voditeljev močno omajan.

Pred kratkim je stavbinski strokovni svet predložil stavbinskim unijam načrt pogodbe, s katero naj bi se za dobo treh let preprečile vse stavke v tej obrti in vsi spori predlagali gotovim razsodnikom. Doslej je enajst unij odklonilo to pogodbo, in zdi se, da se bo njih število še izdatno pomnožilo.

Neka okrožnica, ki se razširja med unijskimi stavbinskimi delavci, pravi:

"Dne 15. januarja 1915 je Chicago Building Trades Council odobril to pogodbo proti protestu nekaterih članov. B. T. Council naj bi bil zbor mož, ki zastopajo delavce stavbinske stroke. Kontrolira ga nekoliko mož, ki so si pridobili premoženje.

Pogodba zahteva, da uničijo unijski člani stavbinske stroke organizacije, ki pripadajo A. F. of L.

Pogodba prepoveduje v 24. odstavku stavbinskim unijam, da bi se združile s Chicago Fed. of Labor, z A .F. of L. in celo s svojo Internacionalno unijo; omenjeni odstavek se namreč glasi, da je prepovedana združitev z vsako organizacijo, katere pravila nasprotujejo tej pogodbi. Dejstvo pa je, da nasprotujejo pravila vsake prave unije tej pogodbi.

Z omenjeno pogodbo se vpeljujejo tudi "Star Chamber Trials", tajna glasovanja, s katerimi se ljudje lahko kaznujejo, in hoče, da se kazni lahko razdele med člane Joint Arbitration Boarda, sestoječega iz kontraktorjev in članov B. T. C., tako da se vam denar, za katerega delate, lahko vzame s tajnim glasovanjem in izda, ne da bi kdaj izvedeli zakaj..

Hočete li nam pomagati, da odvrnemo ta napad, s katerim hočejo monopolizirati meso in kri, telesa in duše delavnih ljudi? Hočete li nam pomagati, da onemogočimo ta poizkus, s katerim hočejo položiti delavce tega mesta na prodajalno mizo?

Zveza stavbinskih kontraktorjev je že izdala nalog, naj se izpro vse unije, ki ne podpišejo te pogodbe.

Hočete li to trpeti ali nam hočete pomagati, da odbijemo ta novi poizkus, s katerim bi radi zatrli organizirano delo?

Ako podpišejo stavbinski delavci to pogodbo in jo bodo izvrševali, tedaj ne bo koncem treh let v stavbinskih stroki ne ene prave unije več, ampak le peščico ljudi bomo imeli, ki bodo hoteli vse kontrolirati . . ."

Nekaj skupnega imata vendar delavnost delavcem in lenoba bogatinov: Oboje je brez konca in kraja.

VABILO NA

maškaradno veselico,

katero priredi

Slov. Soc. Klub štv. 13 na Sygan, Pa.

dne trinajstega februarja 1915

v dvorani društva "Bratstvo".

Uljudno vabimo vsa sosedna društva in drugo občinstvo, da se mnogobrojno odzovejo temu vabilu. — Začetek ob sedmi uri zvečer. — Svirala bode izvrstna godba. Vstopnina za može 50c. Ženske so vstopnina proste.

Za dobro zabavo in prigrizek bode skrbel ODBOR

.!. Vabilo .!.

Na Plesno Veselico

katero priredi

Društvo štv. 11. "S. D. P. Z."

v soboto, trinajstega februarja, t. l.

v "Slovenskem izobraževalnem domu" v Dunlo, Pa.

Na veselici bode sodeloval pevski odsek (moški in mešani zbor) Slovenskega izobraževalnega društva "Vihar". Rojake in rojakinje v okolici tem potom najuljudneje vabimo, da se naše prireditve blagovolijo udeležiti. Za člane, kteri se veselice ne udeleže, se bode upošteval sklep dr. seje meseca januarja t. l.

Pričetek veselice je ob šesti uri zvečer. — Vstopnina za moške je 50c. Dame so vstopnine proste!

ODBOR.

Hripavost, oslovski kašelj, davica, vnetje sapnika, prehladi in kašlji se hitro vdajo, kjer se uporabi

SEVERA'S Balsam for Lungs

(Severov Balzam za Pljuča) kot zdravilo in tešilo. Prijetno in zadovoljivo učinkuje. Cena 25 in 50c.

Zanesljivo zdravilo zoper kašelj.
"Naznanjam Vam, da se mi je izkazal Severov Balzam za Pljuča zelo zanesljivo zdravilo zoper kašelj. V treh slučajih je pomagalo mojim sinom ko jih je napadal kašelj. Z veseljem ga priporočam vsim, ki ga potrebujejo." Em. Matejovez, Box 41, Comly, Ohio.

V slučajih prehlada in influenze
je dobro omeniti, da Severa's Cold and Grip Tablets (Severovi Tableti zoper prehlad in hripo) rabljeni v zvezi Severovim Balzamom za Pljuča tudi izborno učinkujejo. Cena Tabletov je 25 centov.

Ali ste že poskusili **SEVERA'S TAB-LAX?** Cena 10 in 25c.
Sladkorno odvajalo. So izborni, za otroke, kakor tudi za odrasle.

Severove Pripravke imajo naprodaj lekarnarji vsepovsodi. Zahtevajte Severova. Zavrnite nadomestitve.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

GLAVNICA IN PREBITEK
$500,000.00

AMERICAN STATE BANK

James F. Stepina, predsednik.
Adolph J. Krasa, blagajnik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.

AMERICAN STATE BANK

1825—27 Blue Island Ave., blizo 18-ste ulice.

PREJEMA ULOGE
Na hranilne uloge daje 3% obresti. Na čekovni račun daje najpovolnejšo postrežbo.

POŠILJAMO DENAR V DOMOVINO
in jamčimo, da se denar ne izgubi, temveč se vam povrne, ako bi se ne izplačal.

DAJEMO POSOJILA
s povoljno nizko ceno na poslopja v Chicagu. Ako imate stavbišča (lote) vam pomagamo zgraditi hišna poslopja in to na mesečno odplačevanje, mesto da plačujete stanarino, plačujete svoj dom.

SPREJEMAMO TIRJATVE DENARJA V STARI DOMOVINI
Ako imate denar v stari domovini in ga želite dobite sem, tedaj se obrnite do nas.

SLOVENSKO-HRVATSKI ODDELEK
dati Vam hoče vsa pojasnila, ki jih potrebujete. Glavni zastopnik je M. V. Squarcy.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill..

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

Nepretirano ROJAKI! Oglasite se v moji gostilni kadar greste v mesto ali iz mesta in prepričali se boste, da točim najboljšo vsakovrstno pijačo. Ako pridete enkrat v mojo gostilno, sem zagotovljen, da boste še prišli.

JOS. SLABE

216 So. Genesee Street Tel. 302 Waukegan, Illinois

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba	$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz chicaških klavnic	.75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda	.50
Država prihodnjosti	.20
Proletariat	.10
Etbin Kristan: Nevarni socializem	.10
Komunistični manifest	.20
Kdo uničuje proizvajanje v malem	.10
Socializem	.10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"	.10
Kapitalistični razred	.10
Strahovi	.15
Vojna in socijalna demokracija	.15
Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost	.25
V dobi klerikalizma	.20
O konsumnih društvih	.10
Moderni politični razvoj.—Moderni gospodarski razvoj—Cilji socializma	.10
Zadružna prodajalna ali konsum	.05
Štiri črtice. (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič)	.10
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.)	.10
Več luči	.10
Katoliška cerkev in socializem	.10
Spoved papeža Aleksandra	.10

Vse te knjige in brošure pošljemo poštnine prosto.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908. Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill. N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bovc Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKIH PODPORNIH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Štefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4006 W. 31st St., Chicago Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštnih; Expresnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

LETNA SEJA GL. IN POM. ODBORA S. D. P. ZVEZE DNE 28. JAN. 1915.

Sejo otvori podpreds. ob 8. zvečer.

Navzoči: Zorko, Baudek, Prostor, Žele, Vidrich, Sitter, Povše; pom. odb.: Gabrenja, Spendal in Zalar, ter sobr. Šega, član dr. št. 1.

Zapisnik zadnje odborove seje prečitan, ter odobren.

Brat gl. tajnik priporoča navzočim skleniti pogoje glede odstopivših, ter za zopetno sprejetje članov v Zvezo, ker te zadeve pravila zadostno ne pojasnjujejo.

Predlagan in sprejet sklep, da znaša čas 4 mesece od vstopa do zopetnega pristopa v Zvezo, seveda pod pogojem, da plačajo vse zaostale mesečne doneske, ter obenem da predlože zopet novo zdravniško izpričevalo.

Zadeva sobr. Ant. Istenič, čl. dr. št. 6. Predložena pritožba od drugega člana dotičnega društva glede njegove že sprejete bol. podpore.

Predlagano ,ter sprejeto, da mora stvar dotično društvo natančno preiskati ,ter poročati v gl. urad Zveze. Poročilo se vzame na znanje.

Zadeva sos. Marije Peljhan, čl. dr. št. 29. Omenjena je opravičena do bol. podp. po izjavi njenega zdravnika, ter je obenem predloženo zapriseženo uradno izpričevalo.

Zadeva vdove Kernove je povsem rešena po zaupniku S. D. P. Zveze, ter že vse poročano.

Zadeva Marije Kršul, čl. dr. št. 68. Omenjeni sos. pripozna vrh. zdravnik $10.00 podpore.

Predlagano in sprejeto, da se ji takoj izplača.

Zadeva Rozalije Bakovič, čl. dr. št. 42. Razvidno je že iz zadnjega zapisnika gl. odb., da vrhovni zdravnik omenjeni sos. odklanja odpravnino. Poslala pa je že zopet vdrugič bol. listine v gl. urad, ter jih pošlje gl. tajnik zopet vrh. zdravniku v preiskavo.

Navzoči sob. Šega ,čl. dr. št. 1. boleha že nad leto dni ozir. 17 mes. (Bolezen, večkratna operacija na glavi.) Prosi osebno vse navzoče, ako je mogoče kaj ukreniti glede odpravnine, da bi se mu izplačala, ker itak bolniške podpore seveda ne prejema več. Predloženih je več listin od zdravnikov, ki ga označujejo za nesposobnega. Vrh. zdravnik pa odklanja polno odpravnino, ter mu določa opravnine $90.00.

Predlagano ,ter sprejeto, da se pošlje sobr. Šega osebno do vrh. zdravnika Zveze, ter da natančno preišče njegovo bolezen.

Predlagano in spejeto, da se nadaljuje seja 29. jan. dopoldne ob 8:30. Zaključek seje ob 10. zvečer.

Nadaljevanje seje 29. jan. dopoldne. Navzoči vsi, izvzemši želeta.

Zapisnik od 28. jan. prečitan, ter odobren.

Glavni tajnik predloži poročilo ozir. telegram od vrh. zdravnika. Zdravnik poroča obžaluje, da mu čas ne dopušča, da bi se mogel seje udeležiti. Se vzame na znanje.

Gl. taj. poroča o sobratih 2 nadz. Tomažiča, 2. por. Kocjana ,ter pom. odb. Bevcu. Omenjeni prosijo pismenim potom, da se oproste, ker imajo važne zadržke, da se ne morejo udeležiti letne seje gl. in pom. odb. S. D. P. Z. Se vzame na znanje.

Zadeva sob. Anton Omerza, čl. dr. št. 5. Omenjenemu članu je gl. taj. bol. podporo ustavil, z ozirom na to, da so bile listine od njegovega zdravnika napačno izpolnjene, ozir. popolno v protislovju sestavljene.

Predlagano, ter sprejeto, da se stvar bolj nantančno preišče, ter da se predloži prihodnji seji gl. odbora.

Zadeva sobr. Ivan Krajačiča, čl. dr. št. 61. Omenjeni preiskan od njegovega zdravnika, je pripoznan za zdravega, ter se sklene, da se mu ne nakaže bol. podpora.

Poročilo od sob. 1. por. Zveze, J. Gorška. Poroča glede Josef Franko, čl. dr. št. 21. Sklenjeno se ravnati po pravilih, in sicer na strani 19, točka 3.

Zadeva sob. Martin Gluhak, čl. dr. št. 44. Uradno izpričevalo glede bol. podpore je prepozno dospelo v glavni urad. Sobr. Ivan Kaker pa obenem podaja natančno pojasnilo glede zadržka urad. izpričevala. Sklenjeno, da reši zadevo sobr. gl. tajnik.

Zadeva sos. Ana Mošek, čl .dr. št. 37. Po izjavah krajevnega in vrh. zdravnika ni opravičena do bol. podpore.

Zadeva sob. Josef Moto, čl. dr. št. 27. Predložene in najdene vse njegove listine. Sklenjeno ravnati se po pravilih.

Zadeva sob. Fr. Špan, čl. dr. št. 9. Glavni tajnik poroča, da ne nakaže bol. podpore omenjenemu prej, dokler se ne izkaže popolnoma z natačnim opisom njegovega stanja.

Se vzame na znanje in odobri.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

IZ NASELBIN.

S. Lorain, O.

Cenjeno uredništvo!

Kar se tiče tukajšnjih sedanjih razmer, jih ne bom obširno opisaval, ker so sploh preslabe. Nič niso namreč boljše kakor drugod, ker skoraj nič ne delamo. Kar se pa tiče naših organizacijskih zadev, bi pa že bilo treba kaj izpregovoriti, ker je stvar prevažna. Zdi se mi, da je med našimi sodrugi vse premalo zanimanja. Poznam take, ki so imeli pred leti dosti veselja za stranko; sedaj pa jim pride vsak izgovor prav. Če katerega vprašaš, zakaj da ne pride na sejo, ima takoj kakšno pretvezo.

Res je, da so tega največ krive sedanje slabe delovne razmere, ali nekoliko bolje bi bilo vendar lahko v tem oziru. Sodrugi bi morali premisliti, da bo toliko slabše, čim bolj se bo zanemarjala organizacija. Če vidimo mi, da ni pravega zanimanja za stranko, vidijo to tudi naši nasprotniki. In to ne ostane brez posledic.

Prišel bo zopet čas volitev. In kako bomo tedaj nastopili, kako agitirali, kako pridobivali druge, kako jim dokazovali resnico, če sedaj spimo in se ne brigamo za nič, tako, da še sami ne vemo, kaj se godi?

Prišle bodo druge politične akcije, kjer bi bilo treba našega nastopa. Mi pa ne bomo pripravljeni.

Medtem ko smo mi tako nedelavni, se gibljejo nasprotniki. Njih delo se včasi ne opazi, ker najrajši na skrivnem rujejo. Ali zaradi naše nemarnosti se jim posreči, da zapeljejo zdaj tega, zdaj onega, in v odločilni uri je množica zaslepljena.

Sodrugi! Pustimo izgovore, pa se lotimo dela v stranki. Saj ga potrebujemo zase in za boljšo bodočnost. Vidimo, kakšne so razmere povsod po Ameriki. Če bi se bilo delavstvo prej kaj bolj brigalo, ne bi bile take. In če se zdaj ne bomo brigali, bodo pozneje še slabše.

S soc. pozdravom

Matej Bizjak.

Indianapolis, Ind.

Cenjeni Proletarec!

Malokdaj se kaj čuje iz naše vrle naselbine, pa naj jaz malo povem, kakšne velike dobrote se tukaj uživajo. Tovarn imamo brez števila za vsako delo; ali kaj to pomaga, ko nas je pa vendar skoraj polovica bez dela? Eni pravijo, da je tega vzrok evropska vojna, drugi kolnejo demokrate, a v resnici so delavci vendar največ sami krivi. Tudi pri zadnjih volitvah so zopet pomagali svojemu nasprotniku, in prav bi bilo, da bi zdaj potrkali sami na svoje prsi in se vsaj pripravili, da ne bi pri prihodnjih volitvah zopet nesli svoje kože na trg za prazne obljube, ki imajo le toliko časa veljavo, da so glasovi oddani.

Tudi o evropski vojni govore ljudje veliko, a tudi iz nje bi se lahko marsikaj naučili. V Avstriji sedi v državnem zboru 516 poslancev, ali med njimi je samo 82 socialističnih. Ako bi bili delavci dovolj zavedni, da bi izvolili socialistično večino, ne bi bilo sedaj tega klanja in ne bi na tisoče nedolžnih otrok izgubilo svoje rednike. Ali bodo krivci te moritve kaj kaznovani za svoja hudodelstva, ali so že oproščeni? Ali cesarjev in kraljev, ki so postavljeni po božji milosti, ne doleti nobena kazen?

V avstrijskem državnem zboru so zastopane vsakovrstne stranke. A zastopniki prilegiranih slojev so bili vedno složni, kadar je šlo za delavske zahteve. Če so socialisti kaj zahtevali za zboljšanje delavskega položaja, je znal finančni minister vselej povedati, da nima denarja. Za delavsko zavarovanje ni bilo denarja; za delavske vdove in sirote ni bilo denarja. Ali ko je dr. Šušteršič pravil, da ne morejo duhovniki izhajati s svojimi plačami, so meščanski poslanci z obema rokama glasovali za devet miljonov kron, in finančni minister je takoj imel denarja.

Tudi tukaj se najdejo popi, katerih je zgolj nevoščljivost. Neki rojak je vzel tukaj neko dekle za svoje, pa si je pravico vzel na tukajšnji sodniji. Župniku to ni bilo prav, in naznanil je rojaka policiji, ki ga je aretirala. A zakaj? Zato ker ni imel župnik svoje koristi, ker se rojak ni podvizal k njemu, da bi mu bil prinesel 10 dolarjev. Zato on vedno pripoveduje, da bo cerkev izobčila tistega, ki ne bo cerkveno poročen. Seveda nima policija nobene pravice, da aretira ljudi na župnikovo povelje.

A. Mrovlje.

Mineral, Kans.

Sodrug urednik!

Ker se nobeden iz naše naselbine ne oglasi, sem se jaz namenil, da kaj poročam.

Premogovi rovi obratujejo stalno, ali srečen je kdor ima delo. Skoro polovica premogarjev je zmirom doma. Ako eden ali drugi prostor zgotovi, gre na list, in potem je doma za nedoločen čas. Premogovi rovi se tukaj zdelujejo, posebno s št. 8. M. K. P. bomo v par tednih gotovi. Kam pa potem? Dela ni dobiti. Ravno pred par dnevi mi je pravil neki Italijan, da je bil severno od Pittsburg, Kans. za delom. Rekel je, da je vprašal na 18 šahtih za delo, a povsod je dobil odgovor: Nothing Doing. Draginja je na dnevnem redu.

Kaj je tega vzrok? Ali tudi evropejska vojna?

Dne 23. pr. m. je umrl tukaj br. Ant. Vehar, zjutraj ob ¼4. Bolehal je blizu štiri leta za jetiko. Pogreba pokojnega so se udeležila tri društva A. S. B. P. D., S. N. J. in K. S. K. J. Sprevod se je vršil v najlepšem redu, z razvitimi zastavami.

Pokojnik je bival v Zedinjenih državah petnajst let, star je bil 44 let. Tukaj zapušča žalujočo vdovo, dve hčeri in enega sina, nekje v Okla. enega brata, v stari domovini pa mater in sestro.

Bodi mu lahka tuja zemlja.

Njegovi soprogi in sorodnikom izrekamo naše sožalje.

Frank Košic.

Grass, Kans.

Cenjeno uredništvo!

Tudi pri nas ni ničesar, da bi se mogli pohvaliti. Brezposelnosti je tudi tukaj več kakor preveč.

Omeniti pa moram še neko drugo reč. Kakšne štiri milje od naše naselbine stoji malo mestece Mulberry. S tem še ne bi bilo posebnega. Le to je, da ima malo mestece štiri ali pet "božjih hramov", v vsakem pa časte in uče druzega Boga.. Zglasili so se pa tudi slovenski nebeški agentje. Tudi oni so si napravili božji hlevček, da bodo lože lovili backe, ki bodo nosili krvavo prislužene cente noter in polnili tisto bisago, ki nima dna.

Že sedaj, preden so začeli staviti, niso mogli ničesar opraviti brez delavskih žuljev. Dobili so dvoje ovčic in enega backa, ki so prišli v premogove rove nadlegovat uboge delavce s svojimi prošnjami za milodare.

Zdaj jim že stoji "božja" hiša, ne vem pa še nič, kdaj bodo začeli s svojimi ceremonijami.

Dragi delavci in sotrpini! Ozrimo se malo. Kje pa imamo bolnišnico, ki bi jo tako potrebovali kakor slepec vida? Za tako potrebno in važno reč se nikjer ne more dobiti denar; Zdravniška pomoč, kadar je nujna, pride čez tri ali štiri ure, ko je včasi že prepozno.

Naj bi naši delavci odprli oči in spoznali humbug, s katerim jih hočejo zaslepljevati. Naučili se ne bodo v cerkvi ničesar; veliko pa bi se lahko naučili, ako bi pazno in z razumom čitali napredne časopise. To jim priporočam.

S soc. pozdravom

John Kunstelj.

Woodward, Iowa.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Tudi v naši mali slovenski naselbini so razmere zelo slabe. Res je, da se dela v tem rovu vsak dan, ali zaslužek je zelo pičel, ker primanjkuje vozičkov za nakladanje premoga. Drugi vzrok je pa ta, da so plasti po teh rovih zelo slabe, tako da ima človek včasi več kamna nego premoga. Gospodar gl. pa noče videti. Seveda, ako nočeš delati ti, bo pa drugi, ker jih čaka vedno dovolj na delo. Nekateri pričakujejo tudi bosovega usmiljenja že celo po dva meseca in bi se radi učili plaziti po kolenih.

Zato ne svetujem rojakom, da bi hodili sem za delom, ker ga še tukajšnji nimajo. Kadar zgotoviš prestor, te pokliče bos na svetlo, potem pa čakaj dva do osem tednov na nov prestor.

Tako znajo kapitalisti delati z ubogim delavcem, da mu popolnoma izmolzejo žepe in si ne more na nobeno stran pomagati. To jim ne pride na misel, da delamo delavci zanje, ne pa oni za nas. Nič jih ne briga, četudi pogine delavec od mraza ali od lakote, kakor so že in kakor bodo še.

V tem pač ni veliko razlike med Ameriko in Evropo; kapitalizem ima povsod enake kremplje, s katerimi ščiplje delavce in jih peha s pogubo.

Mislim pa, da se bodo delavci vendar nekoč spametovali in stopili kapitalizmu na prste ter mu nekoliko postrigli kremplje, da jih ne bo mogel izmozgavati pri delu, potem pa še pošiljat v klavnico, kakor sedaj delajo kralji in cesarji v Evropi.

Čudit se moram, če čitam, kako se eni potegujejo za to kronano glavo, drugi pa za drugo. Po mojem preudarku so pač vsi enaki, in če bi bili vsi skupaj v eni vreči zvezani in potopljeni sredi morja, ne bi bilo enega bolj škoda kakor drugega. Nobenemu cesarju ali kralju se še ni delavec v resnici smilil; nobeden ne ukazuje, naj ostanejo doma pri družini in pri otrocih, ampak vse mora pod nož.

Naposled priporočam delavcem rojakom naj pridno agitirajo za Proletarca, zakaj to je res naš delavski list.

Jack Bergant.

Akron, Ohio.

Drago mi uredništvo Proletarca!

Tudi jaz nimam poročati kaj dobrega ampak moram svetovati rojakom, naj ne hodijo sem za delom. Tukaj se dela največ "piece work;" eden dela za tri in prav pridni so. Zraven je pa okrog desettisoč delavcev brez dela. Taki hodijo k šefu in kdor se mu prav dopade, dobi včasi dela; seveda mora še prej k zdravniku, da se vidi, če je sposoben, da bo tako garal, kakor se zahteva od njega.

Tukaj ni veliko Slovencev, pa še teh par se ne more razumeti med seboj. Dostikrat sem jih slišal, če se pogovarjajo o vojni. Eni hočejo na vsak način da bo Avstrija zmagala, in če kdo ni prepričan, da bo, je takoj sovražnik. Pred vojno pa sploh ni bilo tukaj Avstrijcev; tudi ni hotel biti nihče Slovenec ali Hrvat.. Če je znal kdo par nemških besed, je bil Nemec, če je znal kaj angleško reči, je bil pa kar Anglež.

Jaz mislim, da bi bilo bolje, če bi se malo manje prepirali zaradi vojne, pa malo bolj brigali za delavske razmere v Ameriki, kjer jih je na miljone brez posla.

Martin Klauč.

Stranka

Chicago, Ill.

Vabijo se vsi člani soc. kluba štev. 1. J. S. Z, da se zanesljivo vdeleže izredne klubove seje, ki se bode vršila v navadnem prostoru v sredo dne 10. februarja t. l. zvečer ob osmih. Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki jih je treba rešiti. Torej se želi, da se vsi člani gotovo te seje udeleže.

F. Godina, tajnik.

Cleveland, Ohio.

Velik shod brezposelnih delavcev bo v petek, 12. februarja ob 8. zvečer v Acme hali, 2416 na E 9. cesti blizu Central Ave.

Govorili bodo razni govorniki o vprašanju, kako je rešiti problem brezposelnosti. Povabljen je tudi župan Q. D. Backer. Dolžnost vsakega brezposelnega delavca je da se udeleži tega shoda. Vstopnina je prosta.

Brezposelni delavci morajo s svojo udeležbo pokazati, da se sami zanimajo za svoj položaj in da zahtevajo rešitev tega prevažnega vprašanja. Ne mloščine, ampak poštenega dela. Zatorej vsi na shod.

A. Bogatay.

San Francisco, Cal.

Vsem članom jugosl. soc. kluba štev. 138 se tem potom naznanja, da se seje kluba vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 8. zvečer v prostorijah sodr. John Rauch na 635 San Bruno ave.

Uradniki za tekoče leto so izvoljeni sledeči: Sodr. John Golobič, organizator, sodr. Martin Šuklje, blagajnik, sodr. Adolf R. Božič, 530 Vermont St., tajnik, Martin Šuklje, zapisnikar.

Adolf R. Božič, tajnik.

VABILO!

k prvi

KONCERTNI IN DRAMATIČNI VESELICI

katero priredi

SLOV. SOC. KLUB ŠT. 114 v Detroit, Mich. v Češki dvorani, na vogalu St. Antoin & Grskine St.

Uljudno vabimo vsa sosedna društva in drugo občinstvo, da se mnogoštevilno odzovejo temu vabilu. Zanimiva igra: "Trije tički". Vstopnina za moške 25c. — Dame so vstopnine proste.

Za dobro zabavo in prigrizek bode skrbel ODBOR.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

West Allis, Wis.: Primili smo za prošli broj prekasno, a sada ne vrijedi više.

UPORI V AVSTRIJI.

Po ameriških časopisih so bile zadnji čas razširjene razne vesti o puntarskih dogodkih v južnih delih Avstrije. Imenoma so bili navedeni Zagreb, Ljubljana, Suša, Opčine.

V Zagrebu so baje dijaki napadli banovo palačo na Markovem trgu; eno krilo palače je zgorelo in ban baron Skerlecz je bil ranjen.

V Ljubljani je neki duhovnik pridigal zoper vojno; ljudstvo se je spustilo v boj z žandarji, ki so ga hoteli aretirati, potem je napadlo palačo deželnega predsedstva, in v boju z vojaštvom je bilo mnogo oseb ranjenih.

Na Sušaku so demonstranti napadli domobransko vojašnico.

Te vesti so prešle tudi v slovenske liste v Ameriki in nekateri so jih sprejeli za resnične.

Mi vemo, da ni v Avstriji vse tako, kakor slika njena vlada in kakor poročajo strogo cenzurirani listi. Navedenim vestem pa vendar ne verjamemo, ker imamo za to tehtne razloge.

Zagreb je ves "našpikan" z vojaštvom. Četudi je to že večinoma vojaštvo tretjega reda, ima vendar orožje. Če se vprašamo, kdo bi bil mogel izvršiti naskok na banovo palačo, dobimo odgovor, da so skoraj vsi, ki bi bili pripravljeni in sposobni za tako dejanje, sami že davno poklicani pod orožje. Banova palača pa je nedvomno strogo zastražena, in kako naj bi se zažgala, nam je z ozirom na njen položaj velika uganka.

V Ljubljani. Kdo bi mogel biti tisti duhovnik, ki bi se upal pridigati proti vojni? Nobenega ne poznamo. Še bolj neverjetno je to, če se spomnimo, da se je vsa klerikalna stranka od vsega začetka navduševala za vojno in da je dr. Šušteršič že mesec dni pred mobilizacijo na javnem shodu ščuval na vojno.

Toda recimo, da bi se našla taka bela vrana med ljubljansko duhovščino. Tisti ljudje, ki hodijo poslušat pridige, se ne puntajo; tisti, ki bi morda rebelirali, ne hodijo na pridige, ne glede na to, da so tudi skoraj vsi pri vojakih ali pa zaprti.

Na Sušaku ni domobranstva ne domobranske vojašnice.

Tako kakor je bilo telegrafirano, ni torej nič s temi vestmi. Sploh pa ne more biti sedaj govora o kakšnem resnem uporu. Kdo naj ga uprizori, kdo naj ga organizira, kdo naj ga vodi? In kdo naj se punta?

Razumemo pa, kako nastajajo take vesti, in kje je iskati njih stvarno podlago. Zakaj popolnoma brez podlage vendar niso. Iz uradnih poročil vemo, da je dolgoletna ječa in tudi smrtna kazen v Avstriji že skoraj nekaj vsakdanjega. V justičnem barbarstvu je habsburška monarhija že prekosila Rusijo.

Vemo tudi, da postaja življenje v Avstriji od dne do dne težavnejše. Tudi o tem imamo neštete uradne in neuradne podatke. Vemo — kar je samo ob sebi naravno — da je nezadovoljnost velika in da raste. Nasprotje med oficielnimi vestmi o zmagah in povestmi ranjencev o strašnih izgubah jo še povečuje.

Tupatam odpre kakšen neprevidnež usta. Kjer postane beda prevelika, pride do demonstracije iz obupa. Posameznih nemirnih epizod je veliko zdaj tu zdaj tam. Mnogo vesti o takih dogodkih gre po svetu, zaradi stroge cenzure pa nobena ni dovolj jasna, in poročevalci si morajo iz posameznih kamenčkov sestavljati mozaik. In ta je potem napačen.

Omenjene vesti v časopisih torej niso resnične. Ampak izpod njih je resnica, da je položaj v Avstriji strašan, ne le za ljudstvo, temveč tudi za vlado in — morda tudi za dinastijo.

Pogrebe bodo v Ljubljani komunizirali. Najprej je mestna uprava kupila pogrebni zavod g. Doberleta za 100.000 kron, sedaj pa odkupi še večji pogrebni zavod g. Turka za 250,000 kron. Razen še nekega manjšega pogrebnega zavoda v Spodnji Šiški v Ljubljani ni več. Občina bo torej sama oskrbovala vse nadaljne pogrebe v svoji režiji. Glede nakupa Turkovega pogrebnega zavoda trde nekateri občinski svetovalci, da je gori označena kupna cena pretirana. Čim se izvede komunizacija pogrebov, uvede občina tudi pogrebno zavarovanje.

Koliko vrst živali je na svetu. Berlinski učenjak naravoslovec Möbius trdi, da je na zemlji 415.000 različnih živali, med temi okoli 33.500 sesalcev, tičev, reptilij, amfibij in rib. Največ vrst je hroščev, ki jih je baje okoli 120.000 vrst. Leteče živali so torej najbolj razširjene, ker se najlažje skrivajo in najbolje premikajo. Čim večja in težja je žival, tem hitreje izginja.

Poročilo o razpečanih znamkah J. S. Z.

v mesecu januarju 1915.

Država	Mesto	Število razpečanih znamk	Dohodki	Razdeljeno: Gl. stanu soc. str.	Razdeljeno: County in drž. org.
Ark.	Huntington	50	5.00		
"	Fort Smith	34	3.40		
"	Hartford	17	1.70	5.35	5.35
Illinois	Chicago 6	90	9.00		
"	Staunton	9	.90		
"	Springfield	40	4.00		
"	Chicago 1	25	2.50		
"	Nokomis	40	4.00		
"	Vitt	8	.80		
"	Chicago 20	50	5.00		
"	Chicago 60	25	2.50		
"	Virden	20	2.00		
"	Zeigler	25	2.50		
"	E. St. Louis	20	2.00	17.60	17.60
Ind.	Gary	100	10.00		
"	Clinton	54	5.40	7.70	7.70
Cal.	San Francisko 63	10	1.00		
"	San Francisko 138	25	2.50	1.75	1.75
Colo.	Pueblo	20	2.00	1.00	1.00
Kans.	Skidmore	16	1.60		
"	Dunkirk	29	2.90		
"	Frontenac	20	2.00		
"	Franklin	24	2.40		
"	Stone City	17	1.70	5.30	5.30
Mont.	Bear Creek	21	2.10		
"	Red Lodge	20	2.00	2.05	2.05
Mich.	Detroit 61	50	5.00		
"	Detroit 114	40	4.00	4.50	4.50
Nebr.	So. Omaha	25	2.50	1.25	1.25
Ohio	Neffs	6	.60		
"	Youngstown 1	30	3.00		
"	Barbeton	12	1.20		
"	Steubenville	15	1.50		
"	Cleveland 27	20	2.00		
"	Akron	5	.50		
"	Collinwood	20	2.00		
"	Cleveland 71	30	3.00	6.90	6.90
Pa.	N. S. Pittsburgh 3	100	10.00		
"	McKeesport	20	2.00		
"	Canonsburgh	29	2.90		
"	New Brighton	20	2.00		
"	McKees Rocks	10	1.00		
"	Forest City	3	.30		
"	Beaversdale	14	1.40		
"	Bentleyville	16	1.60		
"	E. Pittsburgh	40	4.00		
"	Sygan	20	2.00		
"	Dunlo	13	1.30		
"	Bessemer	46	4.60		
"	Clairton	25	2.50		
"	N. S. Pittsburgh 1	10	1.00		
"	Woodlawn	50	5.00		
"	Fitz Henry	20	2.00		
"	So. Side Pittsburgh	20	2.00		
"	Herminie 69	6	.60		
"	W. Newton	7	.70		
"	Browndale	9	.90		
"	Lloydale	14	1.40	24.60	24.60
Wash.	Roslyn	48	4.80		
"	Buckley	10	1.00	2.90	2.90
Wis.	Milwaukee 9	27	2.70		
"	Kenosha 137	50	5.00		
"	Racine	10	1.00	4.35	4.35
Wyo.	Rock Springs	44	4.40		
"	Gunn	19	1.90		
"	Cumberland	8	.80		
"	Cambria	97	9.70		
"	Superior	24	2.40	9.60	9.60
	1897		$189.70	$94.85	$94.85

Znamk na roki dne 1. jan.		2143
Znamk dobljenih v januarju		2000
		4143
Razpečanih v januarju		1897
Na roki dne 31. januarja		2246
Izjemnih znamk na roki dne 1. januarja	243	
Dobljenih v januarju	200	443
Dano državi Colo.	20	
" " Penna	42	
" " Ohio	40	
" " Wis.	60	
" " Mich.	80	
" " Mo.	40	
" " Ill.	30	
" " Calif.	10	
" " Wyo.	6	328
Na roki dne 31. januarja		115
Dualnih znamk na roki dne 1. januarja	168	
Razpečanih v januarju	14	
Na roki dne 31. januarja		154

Tajništvo J. S. Z.

FOND ZA ZVEZNO TISKARNO
v mesecu januarju.

Redni mesečni prispevki v jan.	$ 94.85
Jugosl. soc. Vjeće št. 1, Pa.	180.35
Feodor Popovich, Pa.	1.00
Oddano blagajniku tega fonda.	$276.20

Tajništvo J. S. Z.

POPRAVEK.

V decemberskem računu je bilo pomotoma poročano za Springfield, Ill., 20 znamk, mesto 40.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

J. P. Collinwood, O. Proletarca bodemo zopet pošiljali Vašemu bratu v staro domovino, ko bode enkrat vojna končana. V slučaju pa, da bi Vaš brat poprej umrl, potem Vam pa vrnemo denar.

Frank Polda, Brawndale, Pa. Za Vašo naročnino nam je poslal F. R. začetkom januarja $2.00. Prvo štv. katero smo Vam poslali smo dobili od poštne uprave nazaj s pripombo, da Vas ne morejo dobiti. Potem smo poskusili Vas dobiti v Beaverdale, Cambria County, Pa. Mi Vam lahko dokažemo, da smo Vam redno vsako štv. potem poslali na zadnji naslov in pošta nam ni lista vrnila,- vsled česar smo mislili, da je to Vaš pravi naslov. Sedaj bodemo popravili in Vam pripisali toliko več štv., kolikor jih niste prejeli.

Ludvig Huch, Collinwood, O. Vi se pritožujete, zakaj ne dobite lista. Stvar je sledeča: 11./8.—1913. ste poslali $1.00 in s tem plačali naročnino od štv. 291 do štv. 317.; 6./12.—1914. ste tudi poslali $1.00 in s tem plačali od štv. 317. do štv. 343.; 7./30.—1914. pa ste zadnjikrat poslali $1.00 in torej plačali do štv. 369. Sedanja štv. Proletarca je 387 in samo ob sebi se razume, da smo Vam morali ustaviti list. Ako pa mislite, da ste še pozneje poslali kaj denarja, potem nam pa pošljite **potrdilo od upravnika.**

Fr. G. Max, N. Dak. Knjige za učenje angl. jezika mi nimamo v zalogi. Pišite na sledeči naslov: **V. J. Kubelka, 538 W. 145 St. New York, N. Y.**

J. K. Nokomis, Ill. Tisto stvar pojdite vprašat kakšnega odvetnika.

F. K. Lowell River, B. C. Canada. — Knjig smo Vam poslali toliko, kolikor ste jih naročili! Mi držimo toliko z ruskimi in srbskimi delavci kakor z nemškimi. Nič več in nič manj! Ako pa Vi ne marate Rusov in Srbov, potem se pa zavoljo tega tudi ne bode svet podrl.

NAROČNIKOM IN SOMIŠLJENIKOM.

Z današnjo številko Proletarca je zopet prišel na svitlo "Mož z batom." Na naš zadnji poziv, v katerem smo našim naročnikom in prijateljem pojasnili finančno zadrego, v kateri se nahaja Proletarec, edini slovenski socialistični list v Ameriki; se je vklub slabim časom v katerih se nahajajo naši sodrugi in somišljeniki — oglasilo nepričakovano mnogo naših starih veteranov, ter svojemu listu pomagalo iz hipne in neljube zadrege. Seveda še danes nimamo posebno sijajnih razmer. Številke v bančni knjižici so prokleto majhne. Ampak nekaj pa vendar lahko našim sodrugom na veselje, sovražnikom pa na žalost konštatiramo; in to je, da ako bodo zevedni delavci še nadalje tako zvesto podpirali Proletarca kakor so ga v zadnjih šestih tednih, potem je vsaka nevarnost, da bi šli nazaj na štiri strani — popolnoma izključena. Že so si nasprotniki socializma veselo meli roke in šepetali na ušesa, da pojde Proletarec "rakom žvižgat". Pobožni očetje jezuitje so si iz Italije naročili posebno naslovno sliko za svoj "nabožni list" in s tem nehote razvili dobro agitacijo za naš list. Kolikor bolj bodo naši pobožni in nepobožni nasprotniki grizli okoli sebe, toliko preje bode "mož z batom" nagnal številko do vrha.

Zadnje čase smo dobili od sodrugov mnogo pisem, v katerih se vesele nad skrbnim urejevanjem lista. Večina slovenskih listov se urejuje s škarjami. Proletarec ima originalne in interesantne članke, s kakršnimi se ne more ponašati nobeden list v slovenskem jeziku. Mislimo, da se ne motimo ako rečemo, da bodo slovenski delavci še nadalje ostali svojemu zvestemu bojevniku tako naklonjeni, kakor so bili do sedaj. Naša želja je, da gremo s Proletarcem navzgor: pod nobenim pogojem pa ne navzdol!

Listu v podporo od 1. do 8. februarja.

Krožek sodrugov iz Kenoshe, Wis. na obisku v Chicagi $1.00. — Martin Jontes $1.00, Frank Bregar $1.00, Jerry Urh $1.00, Andrey Kramzar 0.50, Joe Ovca 0.25, Luka Repovš 0.50, Charles Kajtna 0.25. Vsi v Springfield, Ill. — Slov. soc. klub štv. 134 Klein, Mont. $2.50. — Anton Tome 0.25, Frank Škrabar 0.25. Oba v Dunkirk, Kans. — Andro Pelhan, Electric, Mont. $1.00. — Cleveland, Ohio. C. Kunstel 0.15, Neža Kalan 0.25, J. Tavčar 0.05, M. Boldan 0.05, F. Linka 0.25, J—ereb 0.10, J. Richtar 0.10, A. Kužnik 0.05, F. Černe 0.10, F. Baelz 0.25, F. Yocnick 0.15, F. Juančič 0.10, M. Glavek 0.10, A. Nodnik 0.10, F. Antončič 0.25, L. Panko 0.10, L. Cučnik 0.10, J. Merhar 0.05, L. Terbeznik 0.05, A. Baye 0.25, M. Petrovčič 0.25, J. Resinovič 0.25, A. Jankovič 0.10, F. Resinovič 0.10, R. Kosič 0.10, F. Benčič 0.10, F. Oskar 0.10, F. Cokus 0.10, F. Košir 0.05, J. Kobal 0.05, M. Kopov 0.05, J. Jereb 0.05, A. Ogrin 0.10, Rose Kolar 0.10, C. Kobal 0.10, M. Zugelj 0.05, K. Bamos 0.10, D. Sirk 0.05, J. Maree 0.15, M. Križnar 0.10, F. Ločar 0.10, B. Gerbec 0.10, J. Pavlič 0.10, R. Kogoj 0.10, A. Cenkura 0.05, F. Križaj 0.05, B. Deklava 0.05, N. Turek 0.10, G. Matijatko 0.10, A. Posega 0.10, G. Maleko 0.10, K. Lenarsi 0.10, P. Kobal 0.10, A. Kermavšič 0.10, J. Pretič 0.10, A. Klančar 0.10, L. Milostnik 0.10, F. Bozaglav 0.10, P. Race 0.10, F. Jurea 0.10, M. Rais 0.10, J. Perše 0.10, F. Narobeprav 0.25, F. Jurek 0.10, J. Laurenčič 0.10, A. Srnadel 0.10, A. Secak 0.05, A. Semec 0.25, V. Jurman 0.25, A. Pozareli 0.25, A. Žiberna 0.10, V. Košir 0.10, Člani soc. kluba štv. 27 $1.90. Vsi v Cleveland, Ohio. — Bi rad pil 0.15, Peter V. 0.50, Jože Lanceman 0.05, Jože Cestarjev 0.15, Peter Kralj 0.25, Kokutov sin 0.25, Za mežnarja 0.05, Pod pečjo 0.10, M. J. 0.10, Kranjski boos 0.25, Vse rad 0.25, Žena tega 0.10, Ker sem 0.25, Lebet 0.25, Ker delam 0.10, Hrani dopis 0.10, Da bode naročnik 0.10, Nigrski far 0.05, John Košmerlj 0.50. Vsi v Reading, Pa. **Lepa hvala vsem. Izkazano v mesecu januarju** $166.64
Zadnji teden 22.94
Skupaj od januarja 1. do danes $189.58

imenika padlih, ranjenih in vjetih naših rojakov v sedanji evropski vojski.

Sestavljen po izvirnih poročilih vojnega ministrstva z ozirom na tretje zborno poveljništvo (corps) pri katerem službujejo izključno skoraj sami Slovenci. Tu so navedeni vojaki **ljubljanskega, spodnje-štajerskega, spodnje-koroškega, tržaškega** i t. d. pešpolka; naših **lovskih bataljonov, dragonskega in domobranskih polkov**; Slovenci **drugih oddelkov** in **vojne mornarice**, skupno nad 4000 imen. Vkupno je do zdaj navedenih nad 5000 ponesrečencev v vojski. Pri nekaterih vjetih je navedeno, kje se nahajajo v vjetništvu a pri nekaterih padlih naveden je celo grob, kjer so pokopani.

Cena za 2. in 3. zvezek je 35 centov, za vse tri do zdaj izšle zvezke, ki obsegajo 200 strani, pa samo 50 centov. Naročila in denar pošljite na:

FELIX M. DOLINAR
45 Vesey St., Dep. P. **New York.**

Kdo želi razprodajati imenike, naj piše po pogoje.

(Advertisement).

LASTUJTE FARMO V ARKANSASU ALI PA LOUISIANI.

Z malo svoto kot vplačilo si lahko kupite 40 akrov zemlje. Mnogo tujerodcev si je opomoglo s kmetijo v Arkansasu in Louisiani. Nudi se tudi vam enaka prilika. Osvoboditev so dosegli Slavonci, Čehi, Poljaki, Litvini in drugi narodi na naši kolonijski zemlji. Za natančna pojasnila in cene pišite še danes: L. M. Allen, P. T. M. Rock Island Lines, Room 718 La Salle Station, Chicago, Ill.

(Advertisement.)

NAZNANILO!

Naznanjamo, da so "Družinski koledarji" vsi razprodani in da naj nobeden več za istega ne pošlje naročnine, ker jih nimamo več v zalogi. V slučaju, da ima kdo še večje število koledarjev, katerih ne more razprodati, naj nam iste vrne po expressu.

Dotični, kateri so naročili koledarje in še ne plačali naj nikar vedno ne poprašujejo za cene in račune. Zaključek direktorija "Juoslovanske delavske tiskovne družbe" se glasi, da se za to leto pri najboljši volji ne more dati nobenega popusta. Račun si toraj lahko vsakdo naredi sam. Pošlje naj toliko manje kakor po 35 centov komad — kolikor je plačal expressnih stroškov!

Bolan izza majnika.

Mr. Theodor Bereska, 1020 W. Ohio St., Chicago, je prišel v naš urad in rekel, da je izza meseca majnika trpel vsled polnote v želodcu, omotičnosti in težkosti na prsih. Nobena jed mu ni dišala in je bil vedno zapečen. Brž ko je začel uživati ameriško zdravilno grenko vino, se mu je stanje zboljšalo. Sedaj mu jed tekne in počuti se popolnoma zdravega. Vemo, da mnogi ljudje enako trpe in brez dvoma bodo veseli tega pisma. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je zanesljivo zdravilo v takih slučajih, ker navadno brž olajša. Pri zapeki in njenih zapletljajih je priporočljivo. Cena $1.00. Jos. Triner, izdelovatelj, 1333—1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

•

Nevralgične in revmatične bolečine brzo prežene Triner's Liniment. Cena 25 in 50c., po pošti 35 in 60c. Adv.

"Ako si nameravate naročiti grafofon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino.
A. J. Terbovec, Box 25, Denver, Colo."

CHAS. J. OCASEK, M. D.
PRIZNANO DOBRI
ZDRAVNIK
NA ZAPADNI STRANI CHICAGE.

Dasiravno že star zdravnik, vendar se do sedaj še ni nikdar posluževal oglasov. Kdor je bolan naj se zaupno obrne do njega. Kadar ste bolani, ne hodite k raznim zdravniškim mazačem; edinole zdravnik, kateri je vešč svojega poklica, more ozdraviti bolnika!
URADNE URE
8 do 10 dopoldan, in od 1 do 3 popoldan
Pridite na naslov:
1500 So. Crawford Ave.
Telefon Lawndale 3133

VOJNE NEVARNOSTI NA FARMAH U WISCONSINU NI.

To je gotovo! Ravnotako je gotovo in resnica, da se v okraju Chippewa dobi najboljša farmarska zemlja v državi Wisconsin. Kupilo je tam pred kratkem več rojakov, ki se bodo prihodnjo spomlad naselili. Vsi hvalijo krasno okolico in rodovitno zemljo na kateri obrode raznovrstni poljski pridelki; tudi tobak raste tam. Črna prst, brez vsakega peska. Vsi predpogoji za uspešno sadjerejo in živinorejo. Cel okraj že gosto naseljen in na stotine akrov sčiščenega zemljišča. Ob našem svetu teče bistra reka Chippewa s svojimi pritoki; v obilici je tudi kristalno čiste studenčnice. Dobre ceste vsepovsod. Pet milj oddaljena železniška postaja mičnega mesteca Cornell s tvornico za papir; kakih 18 milj odtod pa stoji glavno mesto okraja Chippewa, Chippewa Falls, eno največjih mest severo-zapadnega Wisconsina, z bogato industrijo in velikim trgom za poljske pridelke. — Pišite nam še danes po natančen popis naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno. Aker od $16—$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA,
198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis.

PHONE; CANAL 3014
POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobite često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačna—plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uraduje od 1 do 3 popel.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1404

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" z angleškim napisom.
Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat $1; 100 komadov $7.00.
Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.
INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 12 A. M. —3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

Važno uprašanje!
KDO mi opravi najbolje in najceneje?
Konzularne, starokrajske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar **J. Kaker**
207 Hanover St.
Milwaukee, Wis.

DELNIČARJEM JUGOSL. ZADRUŽNE TISKARNE NA ZNANJE!

Glasom zaključka direktorija Jugosl. zadružne tiskarne (South Slavic Co-operative Printery) dne 19. januarja t. l., se vrši v nedeljo dne 21. feb. ob 10. dopoldne, na 1830 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

OBČNI ZBOR DELNIČARJEV.

Na dnevnem redu bo razpust korporacije.

Direktorij J. Z. T. (S. S. C. P.)

KRUH V AMERIKI.

V deželi največjih farm, najobsežnejših poljan, najglasovitejše pšenice, v deželi velikega žitnega izvoza, v ponosni, slavni Ameriki preti — lakota.

Cena pšenice se dviga že od začetka vojne; moka se že nekaj časa podražuje, in sedaj je z vso resnostjo prišel na vrsto kruh. Najvažnejši, najpotrebnejši živež se odteguje ljudstvu.

Predsednik Wilson je pred nekaj tedni ukazal, naj se preiščejo vzroki podraževanja pšenice. To je lepo. Bati se je le, da doseže draginja tako višino, da si delavstvo sploh ne bo več moglo privoščiti kruha, preden bo preiskava končana. Take ameriške preiskave namreč niso nič kaj na dobrem glasu. Vodijo se obširno, zaslišavajo se ljudje, sestavljajo se dolgi zapisniki, izda se debela knjiga, to čita trideset ali štiri deset ljudi, ki se bavijo s študijami, pa — amen.

Doslej še nismo slišali, da bi bila preiskava rodila kakšen uspeh. Če ga bo, se zmanjša kruh do tedaj lahko za polovico.

Iz vseh mogočih krajev Zedinjenih držav namreč že prihajajo vesti o podraženem ali zmanjšanem kruhu.

Iz Salt Lake City, U., poročajo: Tukajšnji peki so naznanili, da ne bodo pekli nič več kruha po pet centov; hlebček se bo prodajal po deset centov.

Iz St. Louis, Mo.: F. B. Connoly, predsednik Retail Grocers Association v San Franciscu je izjavil, da so farmerji krivi podraženja moke in kruha; ker zadržujejo žito, misleči, da dosežejo višje cene zanj.

Iz Joliet, Ill.: Sledeči primeru Grocers' Baking Co. so tukajšnji peki povišali ceno kruha na šest centov. Ta sklep pekov stopi prihodnji teden v veljavo.

Iz Milwaukee, Wis.: Tukaj se kruh ni podražil, ampak peki so izjavili, da morajo izdelavati manjše hlebčke. Na enak način se hočejo odškodovati tudi peki v Clevelandu, O.

Take vesti prihajajo dannadan. Kako dolgo bo vlada še čakala, preden stori kakšne resne korake?

RAZSTRELJEN MOST.

Nekaterim ljudem menda res ni dovolj vojne na treh kontinentih, pa bi jo na vsak način radi zanesli še v Ameriko.

Dne 2. februarja je bil uničen en obok železniškega mostu železnice Canadian Pacific čez reko St. Croix med Vanceboro, Me. in St. Croix, New Brunswick. Razdejan je bil z dinamitom.

Iz Vanceboro je prišlo potem poročilo, da so na ameriški strani prijeli nekega moža, ki je izjavil, da je nemški častnik in je bil sumljiv, da je izvršil atentat.

Most leži v direktni črti iz Halifaxa, N. S., in St. John N. B. v Montreal. Dolg je 1200 čevljev in ima tri jeklene oboke, ki počivajo na kamenitnih stebrih. Uničeni obok je na newbrunswiški strani reke. Most spaja tire železnice Canadian Pacific s tiri železnice Maine Central, po katerih ima kanadska železnica pravico dovoza med Vanceboro in Matawawkeag.

Pri zaslišavanju je aretiranec izpovedal, da se imenuje Werner von Horn in da je bila zarota, pri kateri je bil udeležen. Toda imen ostalih krivcev ni hotel povedati. Študiral je kanadske železnice in se prepričal, da lahko izkaže svoji domovini važno službo, če razdene ta most.

Dejal je:

"Storil sem to, ker sem nemški častnik in ker je moja domovina v vojni z Anglijo in z angleškimi posestmi. Razstrelil bi bil rad tudi most železnice Maine Central pri Lambert Lake, šest milj od Vanceboro, ter mednarodni most med Calais, Me. in St. Stephens N. B."

Angleško poslaništvo je boje prosilo, da se izroči Horn Kanadi.

Taki prenapeteži hočejo "služiti svoji domovini", pa izvršujejo neumnosti, ki bi lahko imele najusodnejše posledice. Tisti razstreljeni obok gotovo ne bo preprečil prevažanja iz Zedinjenih držav v Kanado; v vojni se razdene veliko mostov, pa jih nadomestijo celo pionirji, ki niso študirali na visokih tehniških šolah. In če je von Horn hotel razstreliti kar tri mostove, si je pripisoval nekoliko preveč nadčloveških moči. Pri tem pa je mož menda popolnoma pozabil, da bi s svojo neumnostjo lahko povzročil največje sitnosti Zedinjenim državam, ki nimajo ničesar opraviti z njegovo domovino.

OBTOŽENA ZARADI UMORA.

Iz Denverja, Colo., poročajo, da so tam ponoči nenadoma prijeli dva uradnika Colorado State Federation of Labor, po imenu W. E. Rickey in Eli M. Gross in ju odpeljali v okrajni zapor. Povelje za to je prišlo iz Walsenburga, kjer so ju porotniki na tajni seji obtožili zaradi umora.

Že od novembra zasedajo tam porotniki in neprenehoma se množe obtožbe proti organiziranim rudarjem, vse v zvezi z zadnjo stavko. In same obtožbe zaradi velikih zločinov, zarote, urora i. t. d. Človek bi mislil, da so tam divjali delavski barbari, ki so nočindan napadali in morili angeljske rovdije in miličarje.

DOSLEDNOST!

Eksekutiva A. F. of L. je sprejela na svoji redni seji izjavo, da je splošna vpeljava osemurnega delavnika najboljši protiutež proti brezposelnosti.

Na glavni konvenciji A. F. of L. v jeseni je bil predlog, ki je zahteval zakonito vpeljavo osemurnega delavnika, odklonjen. Samuel Gompers je gromovito govoril proti njemu.

Ali misli Samuel Gompers, da se bo osemurni delavnik splošno vpeljal, če sklene to A. F. of L. na svoji seji?

DELAVSKE NEZGODE.

Uradno je bilo v državi Massachusetts zadnje leto naznanjenih 90.168 nezgod v industriji, med katerimi je bilo 474 smrtnih. To ne pomeni nič manj, kakor da se je vsak deveti delavec v tej državi ponesrečil.

Državni urad za industrijske nezgode, ki je izdal to poročilo, pravi, da bi se vsaj polovica vseh teh nezgod lahko preprečila, če bi bilo mogoče izsiliti, da bi se uvedle varstvene naprave in uredile boljše nadzorovalne metode.

Tej trditvi popolnoma verujemo. In zdi se nam, da bi se to izplačalo, če bi se 50,000 ljudem lahko rešili zdravi udje, mnogim pa življenje. Toda kdo naj to izsili? Za to bi bilo treba postave. Kakor je videti, je demokratje, republikanci in progresisti ne napravijo.

Zakaj nočejo delavci razumeti, da bi morali sami priti v legislaturo in v kongres, če hočejo, da bo njih zdravje in življenje bolje zavarovano?

To vendar ne bi bilo tako težko razumeti!

MIR V MEHIKI?

Iz San Antonio, Tex., prihaja sledeče poročilo:

Na mehikanski konferenci, ki se je tukaj vršila, je bila sprejeta rezolucija, ki poziva voditelje vseh v meščanski vojni prizadetih strank, naj končajo boj in se zedinijo v interesu dežele. Ta rezolucija je bila v obliki poslanice brzojavno poslana generalom Carranzi, Villi, Maytorenu, Hillu, Zapati, Angelesu, Cantu in drugim vojaškim poveljnikom.

Konference se je bilo udeležilo čez 500 delegatov skoraj od vseh strani Mehike in zastopane so bile vse politične stranke. Predsedaval je Miguel Bolanes Cacho, bivši guverner države Oaxaca. Trajala je konferenca do pozne večerne ure v soboto in je sprejela načrt, po katerem naj se izvrši poizkus, da se sklene mir. Izvoljen je bil stalen odbor, ki naj skliče konferenco merodajnih častnikov v najkrajšem času v Mehiko. Za predsednika tega odbora sta bila izvoljena Federico Gamboa, bivši minister za zunanje zadeve v Huertovem kabinetu in Francesco Carvajal, predsednik izza Huertovega odstopa. Predsednika imata pravico imenovati ožje odbore v Zedinjenih državah, na Španskem, na Kubi, v Kanadi in v drugih deželah, ker so mehikanske naselbine.

POSREDOVANJE MIRU.

Med nevtralnimi državami v Evropi se vodijo razprave o vprašanju, če bi mogle kaj storiti, da se konča vojna. Obravnave niso prekoračile stadija predposvetovanja.

PRAVI VZROK VOJNE

Oj, ti ljubi Bog, kako smo vendar neumni! Od začetka avgusta se mučimo, da bi našli pravi vzrok in povod svetovne vojne. Avstrija je dejala, da jo je zakrivil atentat na Franca Ferdinanda. To je ovrgel bivši ministrski predsednik Giolitti, ki je na javni seji italijanske zbornice poročal, da je hotela Avstrija že leta 1913. napasti Srbijo.

Državniki, katerim so razmere znane po njihovem službenem položaju, nam pravijo, da je Avstrija ravnala le kot organ Nemčije. Vojna se ne vodi v prvi vrsti med Avstrijo in Srbijo, ampak med Nemčijo in Anglijo. Cena tega klanja je svetovni trg.

Države so začetkom in tekom vojne objavile vsakovrstne dokumente v rdečih, rumenih, modrih knjigah, in vsaka odvrača krivdo od sebe na nasprotnika.

Čimbolj se preiskuje, tembolj se zdi človeku stvar zamotana. Pravi krivci so sami skrbeli, da se po možnosti zamota, zato da se jim ne bi prišlo na sled.

In vendar je vse skupaj sila enostavno; le preneumni smo bili, da bi bili spoznali to enostavnost. Nemški katoliški list "Canisiusstimmen" nas je sedaj poučil.

Veste, kdo je napravil to vojno, ob kateri se vsi zgražamo?

Bog! Nihče drugi ne kakor Bog.

In zakaj?

Zaradi mode!

Čudite se? — Tudi nam se je zdelo čudno, da bi se Bog, ki mora vladati ves neskončni svet, brigal za take bagatele, kakršna je moda. Ali Canisiusstimmen, ki imajo nemara stalnega dopisnika v nebesih, pravijo tako.

Krščansko katoliški list pripoveduje sledeče:

Vzrok za katastrofo svetovne vojne je nesramna, iz pekla došla ženska moda, ki je zapeljala toliko mladih in celo oženjenih mož. Bog ni hotel več gledati svojih stvorov, odvrnil je obličje milosti od ljudi, ki so trpeli tak nesramen nastop, in kaže sedaj obličje svoje pravične jeze, ter ga bo kazal tako dolgo, dokler ne bo ta nesramna moda kaznovana z zaničevanjem ali pa odpravljena z ljudsko sodbo. Ako hočejo narodi mir, naj spravijo vzroke vojne s sveta — in ti vzroki so vnebovpijoči grehi brezverstva in nemoralnosti in javno se razširjajoča pohujšanja. Vae mundo a scandalis! — Gorje svetu zaradi pohujšanja!...

Tako torej šele sedaj vemo, zakaj je vojna. Mi se ne bi bili nikdar upali naprtiti krivdo Bogu; ali če to stori krščansko katoliški list, mora že biti prav.

Ali če je stvar taka, bi se moralo na zelo enostaven način priti do miru. Seveda nimajo tega v rokah kralji in cesarji, ne ministri in vojskovodje, tudi rimski papež ne, ampak veliki krojači in prve modistke, ki imajo glavno besedo na polju mode. Odpravijo naj preklana krila, vpeljejo naj nunsko modo in Bog nas bo zopet pogledal z obličjem milosti. In svetovna kapitalistična konkurenca bo izgubila ves pomen.

PO UKAZU.

Časopis "Nottingham Guardian" piše:

Daleč v notranji afriški koloniji je dobil angleški častnik, ki je poveljeval vojaški postaji, meseca avgusta od predpostavljene oblasti brzojaven ukaz:

"Vojna napovedana. Aretirajte vse podanike sovražnih držav".

Štirinajst dni je minulo in oblast je dobila od častnika poročilo: "Ravnal sem po ukazu. Aretiral sem sedem Nemcev, štiri Ruse, dva Francoze, pet Italijanov, dva Rumuna, enega Amerikanca. Prosim za pojasnilo, s katero državo imamo vojno".

Četudi je anekdota nemara izmišljena, je vendar dobro izmišljena.

Drobne vesti.

Kolera. Sanitetni oddelek ministrstva notranjih del razglaša: Dne 4. januarja so bakteriološko dognali 2 slučaja azijske kolere v Celju, 1 slučaj v Inomostu in 1 slučaj v Pausramu na Moravskem. Na koleri so obolele osebe, ki so došle s severnega bojišča.

Ognjeno novo leto. Tovarne zgorevajo. Na novega leta dan je okrog štirih zjutraj nastal na dosedaj še neznan način ogenj v Špalekovi tovarni na Perovem pri železnino, v zadnjem času je bilo Kamniku. Tovarna je izdelovala že malo delavcev zaposlenih, sedaj so pa še ti ob kruh. Pri gasitvi so pomagali vojaki 97. pešpolka, nastanjeni sedaj v Kamniku, in kamniško gasilno društvo.

Prepovedan vstop. Od 21. dec. naprej je zavoljo nevarnosti nalezljive bolezni začasno prepovedan občinstvu vstop v c. in kr. rezervno bolnišnico št. 2. v Celovcu, poslopje rudarska šola

Strežnica v vojaški uniformi. V Celovcu se nahaja neka strežnica, ki nosi vojaško obleko s šaržo narednika (feldvebla) in znakom Rdečega križa ter pripada gorskemu topničarskemu polku št. 3. Doma je s Češkega in se je v sanitetni službi na bojišču zelo izkazala, vsled česar je bila povišana za narednika. V kratkem odide zopet na bojišče.

Poštna zveza med Krškim in Novim mestom. Vsled odloka c. kr. trgovinskega ministrstva z dne 9. dec. 1914, št. 48472 P ex 1914 se dnevno dvakratna avtomobilna poštna vožnja med Krškim in Novim mestom s 1. januarjem 1915 spremeni v dnevno enkratno.

Ženska pekovski pomočnik. Dne 6. jan. je v Ptuju napravila pri preiskušnem mojstru Kodella gdč. Plevčak z najboljšim uspehom izkušnjo pekovskega pomočnika. Obrti se je izučila pri svojem očetu Florijanu Plevčaku v Majšperku.

Tatovi v cerkvi. Iz Mirnepeči se poroča: Pred kratkim so tatje vlomili v stari kapeli pri cerkvi dva lesena nabiralnika, in sicer tako, da so kar dno pri nabiralnikih odbili in odnesli za kakih 20 kron drobiža. Tatovi se pridno zasledujejo.

Iz Bučke poročajo: Dne 10. dec. je Matija Lekše iz d. Radle star 30 let v stari Bučki naložil voz drv, in ko je komaj 20 korakov bil z vozom od nakladišča, se je voz na njega tako nesrečno prevrnil, da je bil takoj mrtev. Zdrobilo mu je obe nogi in roki, in zbilo zobe. Bil je, dasi šele 30 let star, pri zadnjih obč. volitvah izvoljen v odbor in potem za podžupana.

Zob v jeziku. Zanimivo operacijo je izvršil dr. Čakovič v Zagrebu. Vojaku 29. pehotnega polka Simonu Čatalinoviču je krogla prebila spodnjo čeljust, mu izbila več zob in je obtičala v jeziku. Krogljo mu je zdravnik odstranil in rana se je lepo zacelila. Vkljub temu je vojak neprestano tožil, da se nahaja v jeziku še neko tuje telesce. Pri operaciji, ki jo je izvršil dr. Čačkovič, se je dognalo, da je obtičal v jeziku eden izmed izbitih zobov. Operacija je popolnoma uspela in vojak je sedaj prost vseh bolečin.

Goljufivi liferanti. Osječka "Drau" in po njej nemški listi poročajo: V Budimpešti govore sedaj povsod o nekem škandalu pri dobavah za avstrijsko vojsko. Prišli so na sled velikim ponaredbam kakava. Kemična preiskava je dognala, da čistega kakava skoraj ni več v prometu. Vojaška oblast je izsledila tudi goljufije pri dobavi prepečenja. Več pogodbenih dobaviteljev je dobivalo iz slabe moke slab neprebavljiv in nevaren prepečenec. V skladiščih so morali dva vagoma takega prepečenca uničiti, ker je blago začelo plesniti in gniti. Vojaštvo je pogodbe z budimpeštanskimi velikimi peki (Budapester Grossbäckereien) takoj razdrlo ter oddalo dobave drugim dobaviteljem.

Ker sta oškodovala uboge vojake, s tem, da jim nista dajala za časa mobilizacije meseca julija in avgusta za kupone predpisanih jedil, sta bila obsojena, kakor poroča "Marburger Zeitung" najemnika gostilne v "Deutsches Vereinshaus" v Ptuju Stanislav in Marijana Klobutschar na 3 mesece zapora in morata plačati še 100 kron globe. Natakarica Helena Marko je bila oproščena.

Klobuki se podražejo. Kakor poročajo, se klobuki v Avstriji podraže za 10 do 15% in sicer za to, ker so se surovine podražile skoro za 100 odstotkov.

Strel v trebuh. Obstrelil se je 15letni Albin Horvat, čevljarski vajenec v Kandiji. Po neprevidnosti si je pognal kroglico Flobertove pištole v trebuh. Zdravi se v bolnišnici.

Uboj v školjeloški okolici. 26. decembra sta pila v gostilni Tomaža Hafnerja v Godeščah 58letni posestnik Janez Svoljšak in 60letni zidar Anton Rant. Med kvartanjem sta se sprla. Rant je potegnil nož in sunil ž njim Svoljšaka v prsi; zadel ga je v srce. Svoljšak se je zgrudil mrtev na tla. Morilca so prijeli in ga izročili okr. sodišču v Škofji Loki.

Uboj. Pri Sv. Barbari v Halozah je ubil čevljar Štumberger čevljarja Ivana Podhostnika. Razbil mu je s kladivom lobanjo. Prepir je nastal zaradi četrtinke žganja, ki ga je Podgostnik Štumbergerju vzel in izpil.

Pošiljamo denar v staro domovino cenejše---kod kedaj poprej!!!

Sedanji čas pošiljamo denar po sledečih cenah:

10 kron za $ 2.05	300 kron za $ 58.95
20 kron za $ 4.05	350 kron za $ 68.85
50 kron za $ 9.95	400 kron za $ 78.50
100 kron za $19.65	450 kron za $ 88.45
200 kron za $39.25	500 kron za $ 98.00
250 kron za $49.20	1000 kron za $196.00

Hitite poslati sedaj! Izrabite ugodno priliko! Za denar jamčimo!

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -:- Vse delo garantirano.

5 pristnih pijač, in to so:

Kranjski Brinjevec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in Highlife Bitters. Moja tvrdka ja prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskustni zaboj, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati drazih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIC

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ŠTEDENJE.

Dozdeva se nepotrebno, priporočati narodu, naj si hrani svoj največji zaklad—zdravje—ki se ne da zopet tako lahko pridobiti, ako je enkrat zgubljeno. In vendar vidimo pred nami nevrjetno nevarnost, kakor če bi narod vabil bolezen in smrt v svoja telesa. Hranite si svoje zdravje bolj kot svoje dolarje. Mi nudimo onim, ki so izgubili svoje dobro zdravje in ga žele zopet nazaj pridobiti

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino

To naravno zdravilo, obstoječe iz čistega rdečega vina in zdravilnih zelišč ima čestokrat zelo hiter in dober učinek, ako se ga redno uživa pri

okorelih jetrih,
zapeki,
zgubi slasti,
nenadni slabosti,
bolečinah v čevih,
krčih,
želodčnem kataru,

in pri vseh boleznih, kjer je treba hitro izčiščenje telesa, ne da bi se ga oslabilo. To sredstvo ojača sestav ter ga usposobi ja, da deluje brez prenehanja. V boleznih želodca, jeter in droba deluje dobro.

V LEKARNAH

JOS. TRINER
izdelujoči kemik
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Trinerjev liniment imejte vedno pri roki. Mogeče, da ga ne rabite danes, zelo dobro vam bo ustregel jutri pri olajšanju bolečin v mišicah ali sklepih. Cena 25c in 50c, po pošti 35c in 60c.